

KOMISTUSI METAFOORIDEGA

Koostanud Asta Õim

SAATEKS

*Üks eesti keeli räägib,
teine läti keeli saab aru*

Raamatu väljaandmist on toetanud
Haridus- ja Teadusministeerium

Toimetanud Katre Õim
Fotod Peeter Paasmäe
Kujundanud Sirje Ratso
Trükitud trükikojas Ecoprint

ISSN 2228-0189
ISBN 978-9949-9184-0-9 (trükis)
ISBN 978-9949-9184-1-6 (pdf, *online*)

roheline trükis
Trükitud keskkonnateadlikus trükiettevõttes Ecoprint

Käesolev valimik metafoorseid, s.o ülekantud tähenduses väljendeid ja üksik-sõnu on silma ja kõrva jäänud tänapäeva eesti meediakeelest.

Avalik keelekasutus on tihti orienteeritud moele, trendidele, epateerivale väljendusele. Kui arvamusiidri vm tuntud inimese suus või käe all sünnib mahlakas metafoor, levib see tihti tulistruutu üldisesse kasutusse. Selles ei ole midagi halba, oluline on, et uusväljend järgiks eesti keelele omast kujundikasutust, vormianaloogiaid, lauseehitust jm. Otse tõlgitud kujundid, mis ei haaku näiteks meie kogemuslike arusaamadega, tekitavad esialgu võõristust. Kui mujalt pärit kujund on läbinähtav, siis kohaneb ja muganeb ajapikku seegi. Näiteks on üldkasutatavaks saanud väljend *siililegi selge* (vene *к ежику понятно*) tähenduses 'miski on nii lihtne, et see on mõistetav ka väga rumalale', kuigi siil on eestlaste arusaama järgi pigem arukas kui rumal. Väljendi *luukere kapis* (inglise *k skeleton in the closet*) tähenduses 'ebaetiline või ebaseaduslik tegu minevikust, salajane taunitav tegu' kujund rajaneb üldisel teadmisel, et moraal on kõigile nähtav, seda ei pea peitma, see on puhas ja aus. Kui miski ei vasta moraalinormidele, siis see pannakse silma alt ära, peitu (vrd *seitsme luku ja riivi taga hoidma*). Antud juhul on nägemisulatusest väljas (kapis) hirmutav asi (luukere), mille ebatavaline asukoht võimendab moraality teo suurust.

Hoopis teine probleem on tekkehetkel jumeaka sõna või väljendi (nt *ajude äravool*) ülemäärane kasutamine, mille käigus kujund nüristub. Nii on juhtunud ka Lennart Meri meelde tuletatud ütlusega *Tule taevas appi!*, mille tähendus on nüüdseks ähmastunud. Liiga tihti korduvat väljendit püütakse sageli värskendada kujundsõna varieerimisega, mis ei pruugi alati anda soovitud tulemust. Näiteks on ajalehes Postimees (18.03.2011) väidetud, et *aetakse taga mitut kala*, ja mõeldud seejuures, et keegi tahab ühe ettevõtmisega lahendada kahte asja. Kalakujund selles kontekstis ei tööta, sest tavaliselt kala püütaksegi hulgi. Sobivam oleks öelda *püütakse tabada kahte kärbest ühe hoobiga* või *kahte jänest ühe pauguga*. Kala seostub meil ettevaatliku, osava

inimesega: *Tuuli Koch püüab suuri kalu* 'võtab vahele osavaid tegelasi' (Eesti Ekspress 31.12.2010); *temasugune kala juba õnge ei lähe; vana kala; kogenud või vilunud kala; libe kala.*

Paljusid siinsesse kogumikku valitud väljendeist eesti keele sõnaraamatuid ei leia, sest need on kasutusele tulnud alles äsja, nt *tädi Maali, mütsi pähe tõmbama*. Nii mõnegi väljendi või metafoorse sõna kasutus on võrreldes sõnaraamatutega aga tunduvalt laienenud, nt *kotti ajama, konnatiik, puudel, broiler*. Valiku aluseks on väljendite (üli)sage kasutus meie igapäevases avalikus keeles: ajalehtedes-ajakirjades, raadios. Neile keeleüksustele on ühine see, et suuremalt jaolt on nad stiililt igapäevakeelsed ega pruugi nõudlikumasse teksti sobida.

Valimiku koostaja eesmärk ei ole mitte näpuga näidata, vaid

- 1) eeskätt pakkuda sünonüümseid väljendusvõimalusi (Δ märgi järel) või valitud konteksti paremini sobivaid keelendeid ($>$ märgi järel);
- 2) avada metafoorsete väljendite ja üksiksõnade tänapäevane tähendus (esitatud püstkirjas);
- 3) esitada väljendite ja üksiksõnade kasutusvõimalusi kontekstis (*kursiivkirjas* näited on muutmata kujul, kuid ilmsed vead on parandatud).

Sisult koospüsivad artiklid on kujundsõna järgi tähestikjärjestuses.

SISUKORD

ei teadnud a-d ega b-d	9	kahvlisse ajamine	18
hakkab ajudele	9	kaifib elu	18
alfa-	10	poliitiliselt kallutatud	18
Anna minna!	10	tuleb kapist välja lasta	18
suure aplombiga	10	karvased ja sulelised	19
arust lage	11	kui katus sõidab	19
käin tühja asja pärast	11	kiiksuga	20
au pärast nimekirjas	11	kingaandja annab kinga	20
poliitiline broiler, poliitbroiler	12	elekter kütab kirgi	20
tugev oma bränd	12	lööb naela kirstu	21
tegime diili	12	kukkus kolinal	21
ees või taga	13	kuidas konna ära keeta	21
elevandiluust tornis	13	meie konnatiik	22
ellujääja	13	ähvardati kotti ajada	22
ei ole elu ja surma küsimus	14	tõmmati kott pähe	23
pean elult võtma, mis võtta		hakatakse kottima	23
annab	14	muutub kummitempliks	23
pole halligi	15	kõrvuni sees	24
teeb pika hambaga	15	lasti kaks kärbest ühe hoobiga	24
selle peale hammas ei hakka	15	hakkab käru keerama	24
hobuste vahetamine	15	karvane käsi on mängus	25
harutab kokkujooksunud juhtmeid	16	on küll ja veel	25
ei ole jupijumal	16	ei vääri küünlaid	25
jõujooned	17	on laes	26
jäme ots	17	lambist juhtub	26
kaardistab riske	17	seaks lati madalamale	27

laud löödi puhtaks 27
tehakse lobi 27
hoiab luubi all 28
kui luukeret kapis pole 28
luuser kuubis 28
motiveerib läbi lööma 29
kipuvad läbi põlema 29
madalalaubaline 30
on end maha käinud 30
said maha rääkida 30
võib saada mantlipärija 31
mega- 31
oli iga asja peale meister 31
on mokkamööda olnud 31
läks raha moosima 32
ei jaga muhviigi 32
mull lõhkeb 32
ja kogu muusika 32
Mis mõttes? 33
mõttetu inimene 33
müts pähe 34
müts silmadele 34
viga on mütsi all 34
läks mütsiga lööma 34
ei näe oma ninaotsast kaugemale 35
ajab näpuga järge 35
lõi pahviks 36
paneב paika 36
laseb pähe istuda 36
lendab tambiga peale 37
täiega läheb peale 37

kiputakse peetima 37
tõmbas pidurid peale 38
on pildil 38
pilt kadus eest 38
ujus pinnale 39
selles point ongi 39
pommuudis 39
hoiab madalat profiili 39
peab promoma 40
puhas vuuk 40
upitas pukki 40
hoiab kätt pulsil 41
Ära ole puudel! 41
puust ette ja punaseks 41
Pane ennast põlema! 42
tõsine pähkel 42
hoiame põidlad püsti 42
on pöördes 43
puges püksi 43
hinnaralli 44
küpsetavad riigipirukat 44
rokib täiega 45
rong on ammu läinud 45
pääsesid rongi alt 45
olemegi rongilt maas 46
ruulib täiega 46
peas on saepuru 46
nüüd on sügavalt savi 47
second-hand 47
peksab segast 47
sigalahe 47

mul on siiber 48
olid sillas 48
Eesti skoorib 48
hea sooritus 48
šeff 49
Tule taevas appi! 49
talupojamõistus otsas 49
tegi margi täis 50
väga tegija 50
on tempel otsa ees 51
mitte kõige teravam pliiats 51
Tere talv! 51
tool kõigub 51
tuleb igast torust 52
on tropp 52
on tross 52
kogub tuure 52
tädi Maali 53
tõmba uttu! 53

vanad peerud 54
vedru on maha käinud 54
Vene karu kaisus 54
tõmbab vee peale 55
viimase peal 55
hea vungiga 55
nii et vähe pole 56
uued väljakutsed 56
Mis värk on? 56
viskasid õhku 57
on ämbrisse astunud 57
peaks ära panema 57
hakkab ära pöörama 58
viskab ära 58
ei tea ööd ega ilma 58
ei saa üle ega ümber 58
osteti üle 59
tõmbab üle 59
võib üles osta 59

EI TEADNUD A-D EGA B-D

a-d ega o-d *Ei kuule intsidendi kohta a-d ega o-d. Ma ei osanud a-d ega o-d öelda > ei a-d ega b-d öelda.*

ei a-d ega b-d mitte midagi, mitte sõnagi *Ei teadnud, ei öelnud ei a-d ega b-d. Mina ei kahtlusta ei a-d ega b-d ega muud.*

a ja o (olema) kõige tähtsam, kõige olulisem (olema) *E-õppe sisutootmise a ja o. Usaldus on a ja o. Mina pidasin a-ks ja o-ks ausust.*

HAKKAB AJUDELE

ajud kõige andekamad ja perspektiivikamad töötajad > **andekad, võimekad, mõtlevad, koolitatud, haritud inimesed; talendid; targad pead; haritlased; professionaalid**

ajude äravool, ajude väljavool, ajud lahkuvad *Ajude äravool ei ole see, kui minnakse kuueks kuuks Irimaale kalkuneid kitkuma. Ajude äravoolu puhul on ohtlik äsja kodumaal hariduse omandanute soov mujal teenima hakata. Koolitatud ajude väljavool rikastesse riikidesse. Parimad ajud lahkuvad kohta, kus nad saavad olla midagi enam kui ...*

ajukääbik, ajukääbus rumal, taipamatu inimene Δ **ohmu, tolvan, nüripea, tolapea, tühipea, kummipea** *Maavanema nimetamine ajukääbikuks võib kaasa tuua kohtuasja. Ajukääbik müüb kipskuuti kivimaja nime all. Auto on ajukääbiku tapariist. Ajukääbik pargib oma uue kalli auto invakohale. Jääb mulje, et maaga seonduvaid seadusi ja määrusi koostavad ajukääbused.*

ajudele käima, hakkama häirivalt mõjuma, kedagi pahandama, häirima, tüütav, häiriv, vastumeelne, ruineeriv olema Δ **hinge peale, pihta käima; läilaks minema; vastu hakkama; vastukarva olema** *See subtroopiline suvi hakkas ajudele. See kodus istumine hakkab vaikselt ajudele käima. Ülemus käib ajudele. Luban, et ei käi teistele ajudele. Eksmees saab käia ajudele vaid siis, kui seda teha lastakse. Vaesus hakkab ajudele > **on surmani ära tüüdanud.***

ajusid loputama, ajuloputus, ajupesu kehalis-psüühiline menetlus isiksuse murdmiseks Δ **mõjutama, survestama, survet avaldama, peale käima, visalt veenma, töötlemata** Miks peaks väikse lapse ajusid loputama viineri- ja kohukesereklaamiga? Et erakondade palgatud suhtekorraldusfirmad ei suudaks valimiste eel nii efektiivselt meie ajusid loputada ... Kas on palju neid inimesi, kes suudavad sellel ajuloputusajastul veel iseennast leida ja selleks jääda?

ALFA-

alfaemane ürgnaiselik, väga naiselik naine Δ **ürgnaine, iginaiselik naine** Kirjanik Kati Murutari sõnul ei vaja ta emapalka ja toetusi, sest on alfaemane. Alfaemane on see, kes otsustab ise, mis temaga toimub ja kes tema eest hoolitseb. Alfaemane on enesekindel, seksikas.

alfaisane jõuline, võimukas, domineeriv mees; oma musklitega ja mehise välimusega suurustav mees; juhm ja tahumatu mees Δ **mehelik, mehine mees; maskuliinne mees; ürgmehelik mees; ürgmees; macho; macho-mees; mehepoeg; sõnn** Alfaisane on supertreenitud kehaga, seksikas, kuid vahel natuke juhmakas. Alfaisased juhid on äärmiselt võistluslikud ja tulemusele orienteeritud – nad ei võistle mitte ainult teistega, vaid ka iseendaga. Koondises on palju alfaisaseid, kellel on võrdlemisi suur ego. Tõsine musklis alfaisane > **tõeline sõnn**. Don Juanist tehti Vene Teatri uues lavastuses kuri alfaisane.

ANNA MINNA!

anna minna Δ las käia; las minna; **anna, lase, tõmba takka** Anna ainult minna, sinust võib hea räppar saada. > **Anna takka**, sinust võib hea räppar saada. Andke aga takka, teiega ei juhtu midagi. Anna tuld ja lase aga minna > **lase aga takka**. Kui sul huvi ja tahtmist õppida, siis anna minna > **tõmba aga takka**.

SUURE APLOMBIGA

aplombiga liialdatud eneseusalduse ja -kindlusega Δ **suure hurraaga, hurraoptimismiga** On mõistetav, miks Eesti Kultuuri Koda nii suure aplombiga kokku kutsuti. Postimees alustas küll aplombiga vikilekitamist, kuid see puhang on teadmata põhjusel jahtunud väga vaikseks visinaks. Teatas oma lahkumisest tavapärase aplombiga. > **tavapärase enesekindlusega**. Ta on aplombiga lubadused välja käinud > **üle-**

määraseid lubadusi andnud. Lisaks tähistasime – küll oluliselt väiksema pidulikkuse ja aplombiga – esimese viie aasta täitumist Euroopa Liidu koosseisus.

ARUST LAGE

arust kerge, kerge aruga kergrlane, vaimselt pisut puudulik Oleks võinud oma kerge aruga hakkama saada ja raha tähtajalisele hoiusele jätta.

arust lage vähese mõistusega Süsteem ei muuda süsteemi, eriti kui muutja on arust lage.

arust ära pöörane, meeletu Publik on arust ära. Kooliõed läksid selle filmi pärast arust ära. Ulusin just nagu arust ära. Läheb veel rohkem arust ära ja sõgedaks.

KÄIN TÜHJA ASJA PÄRAST

asja eest, pärast põhjendatult, teenitult Sai asja eest trahvi. Julgen vastu vaielda, et ainult asja eest lähevad lapsed teistele kallale. Mina sain vitsa ja tutistada paar korda ja asja pärast.

asja pärast mingil arvestataval põhjusel Tüli tühja asja pärast. K. T. käis asja pärast Toompeal. Elan linnast eemal ja juhtun Eesti majas käima asja pärast.

asja eest, ette käima, minema, olema oma ülesannet, otstarvet täitma, kasulik olema Termokruus on asja eest küll. Mõistlik automaks oleks asja eest. Iga sent läheb asja ette.

AU PÄRAST NIMEKIRJAS

au pärast kuulsaks saamise eesmärgil Kes ainult au pärast midagi teeb, siis on küll tuhat korda parem, et ta vaikides istuks. Surva ei tee oma tööd raha, kuulsuse või au pärast.

au pärast, poolest nime või ameti järgi, formaalselt Au pärast suur juhataja küll, aga ... Ülemkarjane au poolest. Au poolest nagu volitatud paigaldaja. Sel juhul lehvitati nendega nähtavasti ainult au pärast, sest ilm oli jahe ja ühtegi kärbest ei olnud. Mida aasta edasi, seda enam tuleb ette üha süvenevaid probleeme algul au pärast nimekirja kantud objektide kaitsel.

POLIITILINE BROILER, POLIITBROILER

broiler 1. nummatav noorlind või loom

2. ennast täis, tähtsa olemisega (noor)poliitik, ühiskonnategelane Δ üleolev, ülbe, suureline, iseteadev tegelane; täispuhutud, täissöönud tüüp; täispuhutud põis; konn mätta otsas Erakonna kõige vingem broiler. Broiler riigimeheks > Täissöönud tüüp riigimeheks. Annab peale poliitbroilerite nimekirja ka ülevaate broilerite hingehädast. Soome keeles olevat poliitiline broiler (poliittinen broileri) tulnud kasutusele juba 1970. aastatel. Nädala broiler > Nädala ülbur, ülbitseja.

TUGEV OMA BRÄND

bränd 1. > tootemark Eucerin on dermatoloogide seas eelistatuim meditsiinilise nahahoolduse bränd > **toode.** Brändi väärtuse uuringust selgus, et juba teist aastat on kommivabriku Kalev bränd enim väärtustatud > **tooteuuringust** selgus, et enim väärtustatud on kommivabriku Kalev tooted. Top 100 brändide edetabel > **tootemarkide** edetabel.

2. > hea maine; hea nimi, renomee, reputatsioon; hinnatud, tunnustatud, heas kirjas olemine Mida aga teha, kui turundusinvesteeringu (reklaam TV-s, sponsorlus vms) eesmärk pole toodet müüa, vaid ettevõtte brändi promoda? > Kuidas aga toimida, kui .. eesmärk pole toodet müüa,

vaid **ettevõttele nime teha.** Tugev isiklik bränd aitab sind praegusel töökohal karjääri teha > **Hea maine** aitab .. Milline on sinu bränd, sellest ... > Milline sa **paistad teistele**, sellest ...

TEGIME DIILI

diil > tehing, sobimus, kontrakt, kaup, **kokkulepe** Kas halb diil oli hoopis hea? Äss diil! > **Supertehing.** Kas kogudustel on ETV-ga diil? > **kokkulepe.** Põhiline on endaga diil teha: kas tahad alla võtta või mitte > **endas selgust saada:** kas tahad alla võtta või mitte. Parem variant oleks teha diil personalifirmadega > **sõlmida kokkulepe** personali-

firmadega. EBSi meeste meisterlik diil riigiga. Hinnasoodustustele on vähem avatud ühelt poolt noored ning teiselt poolt keskmisest kõrgema sissetulekuga otsustajad. Otsustajatel ei ole vajadust soodsaimat diili ostmiseks ja noored unistavad sellest, et lubada endale parimat, mida rakkott parasjagu võimaldab > Otsustajad **ei pea vajalikuks soodsamalt osta** ja noored unistavad sellest, kuidas lubada endale parimat ..

EES VÕI TAGA

ees ja taga

1. igal pool abistamas, korraldamas, jälgimas Aina teenijad ees ja taga.
2. kogu aeg meeles, kogu aeg jutuaineks, kogu aeg hoolitsuse all Muud enam ei kuulegi, ainult puud ees ja puud taga. Twitter ees ja Twitter taga. Need e-ained on ees ja taga, parem kui neid kogu aeg meelde ei tuletataks, muidu mõtled ennast üle ja näed tonti igal pool.

ees või taga rohkem või vähem, mis sel vahet, ükskõik Üks päev ees või taga enam ei morjenda. Kümme minutit ees või taga. Mis see mõni kroon ees või taga. Ah, ühed rotid ees või taga, küll omad nad Venemaal maha notivad.

ELEVANDILUUST TORNIS

elevandiluust torn tegelikkuse jaoks sobimatu, individualistlik (loome)töö **eluvõõrus, elukaugus** Kunst ei ela elevandiluust torni ülemisel korrusel, ta vaid suudab rääkida kunstikeeles asjust, mis ... Euroopa Liit ei ole muust maailmast eraldatud elevandiluust torn, vaid on oma kodanikele väga lähedal. Keelepoliitikat ei tehta elevandiluust tornis ega viida ellu üksikul saarel. Elevandiluust torni püstitamine > **Elukaugeks muutumine.** Eduni välja viivat visiooni ei saa luua elevandiluust tornis mõtiskledes. Elevandiluust tornis head strateegiat kokku panna ei saa, vaja on lips eest ära võtta, käised üles käärida ja minna ... Juurdepääs õigusemõistmisele, kas elevandiluust torn? > Kas juurdepääs õigusemõistmisele on **kättesaamatus kauguses?** ~ Kas juurdepääsust õigusemõistmisele **võib vaid und näha?**

ELLUJÄÄJA

ellu jääma

1. elu mitte kaotama, elu säilitama Δ **eluga välja tulema** Rattaretk õpetab rattureid liikluses ellu jääma.
2. mitte hävima, mitte olemast lakkama, end kuidagiviisi ära majandama Δ **kuidagiviisi ära elama, toime tulema, püsima jääma, vee peale**

jääma, pinnale jääma Eksperdi arvamusel kohaselt peaks hea ehitusettevõtte ellu jääma. Keerulistes oludes peavad ellu jääma kõik osalised – nii viljakasvatajad, tootjad, kaubandus kui ka tarbijad. Riik peab toimima ja rahvas ellu jääma ka pärast eurot.

ellujääja > tugeva eluvõimega, elujõuga, suure elutahtega inimene (asutus vms) Δ **sitke, vintske, visa hingega inimene; visa hing sees; toimetulija; pinnalejääja** Mu ema oli ellujääja – ta oli lahtiste töökätega, erksa vaimuga ja söakas. Sa pole ellujääja, vaid võitja. Ford Motor on võimalik ellujääja. Poliitiline ellujääja, kelle antenn on hästi välja timmitud.

EI OLE ELU JA SURMA KÜSIMUS

elu ja surma küsimus ülitähtis probleem, eluline, eksisteerimist otsustav küsimus Δ **esmatähtis, peatähtis küsimus; sõlmküsimus** N. uimastisõltuvus on elu ja surma küsimus. Asko Kase räägib Margit Tõnsonile, et Hollywoodis on film „Detsembrikuumus” justkui elu ja surma küsimus. Minu jätkamine sellel ametipostil ei ole elu ja surma küsimus. Laps on mulle elu ja surma küsimus > **kõige tähtsam, esmatähtis**. Jürgen Ligi ütles, et euro tulek on elu ja surma küsimus > **peaküsimus**.

elu ja surma peale

1. oma elust hoolimata Δ **oma elu kaalule, mängu pannes; oma eluga riskides; kaalul, mängus on rohkem kui elu** Võitlus tulega elu ja surma peale > **Oma eluga riskides** tulega võitlema. Vähihaigel mehel seisab ees võitlus elu ja surma peale > seisab ees ränk võitlus **oma elu eest**. Piison ja karu – jaht elu ja surma peale > piisoni ja karu **verine võitlus**.

2. Δ **äge, ägedalt, halastamatu, halastamatult, raevukas, raevukalt, meeletult, hirmsasti** Kalev/Cramo ja Tartu Rock mängivad täna elu ja surma peale > Kalev/Cramo ja Tartu Rocki **raevukas** mäng. Alkohol – võitlus elu ja surma peale > **Halastamatu** võitlus alkoholiga. Teda tantsimas nähes võib jääda mulje, nagu käiks see elu ja surma peale > nagu **valdaks** teda **meeleheide**.

PEAN ELULT VÕTMA, MIS VÕTTA ANNAB

elult võtma tegelikkust ära kasutama *Elult püüti võtta kõik, mida see pakkuda suutis. Pean siis ruttu elult võtma, mis võtta annab.*

elust võtma kirjeldama täpselt nii, nagu elus juhtub; tegelikkusele vastavalt kujutama **elulähedaselt, elutruult kirjeldama; tõepäraselt, loomutruult, tõetruult kujutama** *Elust võetud kangelane > Elutruu tegelane.*

POLE HALLIGI

halligi, mitte halligi mitte sugugi, mitte kõige vähematki, üldsegi mitte Δ **mitte midagi; mitte natukestki; põrmugi; sugugi; tuhkagi; mitte õhkagi; pole õrna aimugi** Pehmelt öeldes teha pole mitte halligi. Ei tea mootoritest mitte halligi. Ei jaga reklaamist halligi > **tuhkagi**. Soojast joojast polnud mitte halligi kasu. Ei maksnud ka halligi > **suurt midagi**. See puu ei jaga ilusasti kasvamisest mitte halligi > **ei tea** ilusasti kasvamisest **midagi** ~ **ei taha** sugugi kasvada. Mitte halligi pole häda > **pole vistartki, mitte kõige vähematki** viga. (Arvuti)viirustest ei ole sul seal halligi peale ühe > (arvuti)viirustest on sul seal **ainult** üks. Foorumis pole sellest mitte halligi kirjas > **mitte sõnakestki, kriimu ridagi** kirjas. Mida sa siit otsid? Siin ei ole nagunii mitte halligi.

TEEB PIKA HAMBAGA

pikkade hammastega, pika hambaga vastumeelselt (söömise kohta) *Pere söi seda ikka väga pikkade hammastega. Enamikku asju (juurvilju) ei sööda isegi pika hambaga. Konserv läheb ka väga pika hambaga.*

pika hambaga vastumeelselt (abstraktsete asjade kohta) *Nii me töötame – pika hambaga. Tema raamatuid loetakse pisut pika hambaga. Koostööd tehakse pika hambaga. Läksime üsna pika hambaga sellele sõidule. Pika hambaga öeldud tunnustus. On pika hambaga nõus. Siis anti pika hambaga raha tagasi.*

SELLE PEALE HAMMAS EI HAKKA

hambad hakkavad, ei hakka peale närimiseks kõva *Liha on vintske, hambad ei hakka peale.*

hammas hakkab, ei hakka peale jagu saama, jõukohane olema *Ilma et maksuameti hammas neile peale hakkaks. Selle pähkli peale minu hammas ei hakka. Tegelikuse Keskus on sedavõrd vintske tükk, et selle peale kaupmeeste ega ka poliitikute hammas ei hakka.*

hammas hakkab, ei hakka peale majanduslikult jõukohane olema *Linnamaja peale minu hammas ei hakka.*

HOBUSTE VAHETAMINE

hobuseid vahetama teist asemele pannes kedagi kõrvaldama, ülesandeid täitmast vabastama, uuega asendama Δ **juhti, juhtijat, organiseerijat, eestvedajat, vastutajat, põhitegijat välja vahetama** *Sakslane oli jõudnud Eestis endale juba kohaliku hobuse vahetada. Parim variant oleks,*

et see koalitsioon jääks püsima, praegu hobuseid vahetama hakata oleks kõigile äärmiselt kahjulik. Ajal, mil vald vaagub pankroti äärel, otsustas vallarahva enamus, et praegu pole õige aeg hobuseid vahetada. Oleks rumalus kultuuripealinna ettevalmistuste sellises etapis veel hobuseid vahetama hakata. Praegu tuleb tema arvates aga paratamatult erakonnas hobuseid vahetada. Poolal teel hobuseid vahetada ja arengukavast tulevat liitumisvalemiga osa väiksemaks muuta on ka äärmiselt keeruline. Hobuste vahetamisega on aga sisse lubatud loominguline personal, kelle käsi ja suud enam siduda pole õnnestunud. Kas Avo Keel peaks poolal teel hobuseid vahetama? > **juhtmängijaid vahetama?**

HARUTAB KOKKUUJOKSNUD JUHTMEID

juhe on koos, juhe jookseb kokku ei saa enam millestki aru Δ **mõte on kinni, mõistus enam ei võta, mõistus ei hakka enam peale, juhniks muutunud, mõistus otsas** Mul on täna kirjatööst juhe nii koos. Mitte mõhkugi ei saa aru mitte millestki, totaalselt juhe koos. Mitu päeva juba jamanud sellega ja nüüd on juhe koos. Jõulud jooksutavad juhtmed kokku. See ajas mu juhtme veel rohkem kokku. Jutu eesmärk on teisel juhe kokku ajada. Õppimisest kokku jooksnud juhtme harutab lahti trenn. Meie põhiline juhe-koos-toit on pasta. > Kui me enam midagi süüa teha ei oska, siis teeme jälle pastat.

pikad juhtmed, pikk juhe aeglane taip Δ **pika taibuga; pika antenniga; paksu pealuuga; [miski] ei jõua [kellelegi] pärale, kohale** On mul alles pikad juhtmed, kahe päeva jagu pikad. Ma olen väga pikkade juhtmetega ja lühikese mäluga tarkpea. Pikkade juhtmetega inimesed. Andesta mu pikk juhe, ma ei taibanud kohe. Juhtmed käivad talla alt ringi. Juhtmed käivad Saaremaa kaudu.

EI OLE JUPIJUMAL

jupijumal väike ülemus Δ **pisiülemus, bossike** Üks ajakirjanikust jupijumal ajab siin ikka oma rida. Täna õpib inimene ehk paremini mõistma, et ta ei ole looduse kuningas ega peaminister ega kantsler ega isegi mitte osakonnajuhataja vm jupijumal. Igaüks on jupijumal ja püüab kõigiti oma mõjuvõimu näidata. Pisikese provintsilinna ennastimetlev jupijumal.

JÕUJONED

jõujoon

1. jõuvälja graafilisel kujutamisel jõu sihti näitav joon
2. Δ **jõujooned** suutlikkus, võimelisus; see, kes või mis tegutseb, avaldab mõju või toimet Δ **võimsus, tugevus, mõjujõud, mõjukus, võim, jõu või võimu vahekorrad, pingerida; võimulolijad, valitsejad** Valimis-tulemused näitavad erakonnavahelisi jõujooni > erakondade **võimu vahekordi**. Korvpallikoondise jõujooned hakkavad selgeks saama > Mängijate **paremusjärjestus** hakkab selgeks saama. Kopenhaagenis toimunud ÜRO kliimakonverents on toonud esile uued jõujooned maailmapoliitikas. Kohalikud jõujooned Eestimaal > Kohaliku **võimu vahekorrad** Eestimaal. Jõujooned riigihangete seaduse muudatustes > Riigihangete seaduse **põhimuudatused**. Murdmaasuusatamises jõujooned muutumatud > **liidrid** samad. Looduse jõujooned > **mõjujõud**. Pangandusturu uued jõujooned > uued **suunad**. Piirivalve ümberkorraldamine suunas jõujooned idapiirile > **panustas** idapiirile. See maa on esivanemate jõujooni täis > esivanemate **väge** täis. Jõujooned soovivad Rüütli jätkamist > **Võimulolijad** soovivad Rüütli jätkamist.

JÄME OTS

jäme ots võim, juhtimine, juhtiv, tähtis seisund Δ **juhtpositsioon, juhtroll, liidriroll, võtmeroll, ohjad** Jäme ots oli pereemade käes, nagu ta olema peabki. Praegu on Euroopas jäme ots sotsialistide ja kristlike demokraatide käes. Teadusmaailmas kehtivad samad reeglid mis muus maailmas, kus jäme ots on suurte ja rikaste käes. Endiselt kuulub äris ja poliitikas jäme ots meestele > endiselt **domineerivad** äris ja poliitikas mehed. Mõõdas on see aeg, kui jäme ots oli töövõtjate käes, praegu ei saa endale enam lubada ülioptimistlikke palgasoove. Juunioride klassis kuulus jäme ots samuti meie põhjanaabritele. Käibeid võrreldes on jäme ots loomulikult suuremate firmade käes.

KAARDISTAB RISKE

kaardistama

1. maakaarti koostama, objekti, andmeid kaardile kandma, kartograferima
2. > välja selgitama; välja uurima; kindlaks tegema, määrama; kirjeldama; kokku võtma; ülevaadet andma; registreerima; fikseerima;

tuvastama Haiguste kaardistamine > **väljaselgitamine**. Tuleb hakata laste olukorda ja vajadusi kaardistama > **välja selgitama**. Uuring, mis kaardistab > **kirjeldab**, **annab ülevaate**, **võtab kokku**. Loomemajanduse kaardistamine > **ülevaade**. Maksuriskide kaardistamise käigus vestleme teie ettevõtte finantsjuhiga > **Maksuriskide kirjapanemisel, fikseerimisel** vestleme teie ettevõtte finantsjuhiga.

KAHVLISSSE AJAMINE

kahvliis suures hädas, väljapääsmatus olukorras Δ **orgi otsa aetud; haamri ja alasi vahel; nagu hiir lõksus; portsu otsas; pigis** Valitsus kahvliis: riskida CO₂ kvoodiga või ei? Gild Arbitrage'i investorid kahvliis. Kaagvere lõpetajad kahvliis > **hädas**. Konkurentsiamet kahvliis > **pigis**. Linnavõim on kahvliis: kui jäätmekeksus käiku lasta, tähendab see prügihinna tõusu, kui keskus seisma jätta, tuleb kaela trahv. Kahvlisse ajamine ehk topeltlõks on termin suhtlemispsühholoogiast, kus üks suhtleja asetab teise(d) situatsiooni, kust head väljapääsu ei ole. Kahvliis mängijad > Mängijad **nagu hiired lõksus**.

KAIFIB ELU

kaifima Δ mõnu, joovastust tundma; joovastuma; ekstaasi sattuma; nau-tima; vaimustuma. Kaifib koorilaulu > **Naudib** koorilaulu. Kaifin elu > **Tunnen** elust mõnu. „Ma kaifin titemammaks olemist täiega! Väga lahe on!” ütleb kirjanik Kerttu Rakke.

POLIITILISELT KALLUTATUD

kallutatud tasakaalust väljas > **kreenis, vildakil, kiivas, viltu, mitteobjektiivne** Valimislubaduste maksumuse arvutus on poliitiliselt kallutatud > **vildak(as)**. Sarapuu arvates on riigihanked kallutatud > **kreenis**. Kallutatud meedia > **Kreenis** meedia. Levitab kallutatud infot > **Ei levita objektiivset** infot. Kogu asjalikkusest hoolimata oli üldpilt mehiselt kreenis. President Toomas Hendrik Ilves sõnul on Eesti sooline võrdõiguslikkus kahte suunda kreenis.

TULEB KAPIST VÄLJA LASTA

kapis olema avalikkuse, teiste eest varjul > **silma, silmade, silme alt ära** Riik ja Sertifitseerimiskeskus on ID-kaardi tarkvara arendanud kapis ja avalikkuse silma eest ära.

kapist väljas, kapist välja > **avalikkuse ette; silma alla, ette** Kui mees ka mõistab, et tal on toitumishäire, ei julge ta seda tunnustada, sest neid häireid seostatakse naistega ning tülles millegi sellisega kapist välja, võib jätta ebameheliku mulje. Koit Toome tuleb homme kapist välja > astub **publiku ette**. E-riik tuleb kapist välja lasta > **kõigile nähtavaks** teha. Siit üleskutse kõigi erakondade liidritele: tulge kapist välja ning ütlege selgelt, mida te võimule tuleku korral inimestele konkreetset lubate > tulge **rahva ette** ning ütlege .. Väitlus tuleb kontoris kapist välja koos Mihkel Rauaga > **avalikkuse ette** koos Mihkel Rauaga.

KARVASED JA SULELISED

karvased ja sulelised

1. loomad ja linnud Päästjad abistasid kilpkonna ning teisi karvaseid ja sulelisi.
2. välimuse, ameti, huvide vm poolest erinevad inimesed Karvased ja sulelised valmistuvad lauluvõistluseks. Uksehoidja rollis Vahur Kersna tervitab teisipäeva pärastlõunal telemaja valvuriputka juures kätt-pidi karvaseid ja sulelisi, kes Eesti esimesele kuldplaadi galaetendusele kutsutud. Hipid, titemammad-kodukanad, karjäärinaised, ühesõnaga karvased ja sulelised, minust tükk maad nooremad ja minust palju vanemad. „Jumal tänatud, lõpuks ometi on karvased ja sulelised läinud!” tunnevad kergendust kohalikud, kes suvisest suurpeost lugu ei pea.

KUI KATUS SÕIDAB

katus sõidab vaimselt ebanormaalne, mitte täie mõistusega; hull, pöörane, ogar Δ **poole aruga, nõdra aruga, pole oidu peas, ära pööranud, ladvata, peast soe, arust ära, meelest ära, peast segane, püsthull** Kui jupijumalatel katus sõidab ... Ilmataadil jälle katus

Peeter Jalaka lavastusest „Eesti ballaadid”

sõidab, vahepeal oli nagu kevad, aga nüüd on jälle nii külm et > Ilmataat **tembutab:** .. Kui katus sõidab, siis närviarst ei aita. Täiesti klassikaliselt armunud ehk teisisõnu – katus sõitis ära > **peast sassis.**

KIIKSUGA

kiiksuga natuke imelik, veidravõitu Δ **kummaline, kentsakas, isevärki, iseäralik, pentsik, imevärki, isemoodi** Ema kiiksuga, lapsed kaldega. Kiiksuga uudissõna presidendi sõnauselt > **Kummaline** uudissõna presidendi sõnauselt. Kiiksuga heategija > **Isemoodi** heategija. Kiiksuga auto sõidutab rahvast Tartumaal ringi > **Iseäralik** auto sõidutab rahvast Tartumaal ringi. Mulle meeldivad kiiksuga asjad > **eripärased** asjad. Kui koer on kiiksuga, siis mina soovitan esmalt peremehel endal peeglisse vaadata > Kui koer käitub **imelikult**, siis mina soovitan esmalt peremehel endal peeglisse vaadata.

KINGAANDJA ANNAB KINGA

kinga andma, kinga saama vallandama, lahti laskma, töölt lahti lastud saama Δ **tänavale viskama, minema lööma, sulge sappa lööma, ust näitama, hundipassi andma, värava taha ajama** Klubi ei kipu brasiillasest peatreenerile Leonardole kinga andma > peatreeneri Leonardoga **lepingut lõpetama**. Uueks hooajaks peaks meeskonna omanikud kogu meeskonnale kinga andma > kogu meeskonna **laiali saatma**. Ilmselt veelgi parem tunne on kingaandjal, sest see kahjurõõm pidi ju siin ilmas see kõige suurem rõõm olema. Kodumaale tagasi kutsutud talentidest sai esimene pääsuke juba külakapellmeistrilt kinga > Esimese pääsukese lõi külakapellmeister minema. Kas meedianõunik hakkab Postimehest kinga saama?

ELEKTER KÜTAB KIRGI

kirgi kütma emotsioone esile kutsuma, õhutama, erutama, ägedaks muutma Δ **äre vile, õhe vile ajama; ärevaks, rahutuks tegema; üles kruvima** Kirgi kütab täna õhtul eeskätt kettaheide. Võhmas kütab kirgi kavandatav laululava. Energeetika kütab maju ja kirgi > Energia **kütta** maju, energeetika **kirgi**. Põllumajandus kütab kirgi ka pintsaklipslaste seas. Eelseisev elektrituru avamine kütab kirgi. Eks see ole selline teema, mis jääb kirgi kütma > mis **hoiab elevil**. Kuni see poliitiline teater sulle korda läheb ja sinu kirgi kütab, pole sa veel süsteemi jaoks kaduma läinud > sind **erutab**, pole sa veel süsteemi jaoks kaduma läinud.

LÖÖB NAELA KIRSTU

kirstunael

1. suuri pahandusi, rohkesti muret, meelehärmi, südamevalu tegev isik, olukord või asjaolu, häda põhjus, mure põhjustaja Δ **valulaps, murelaps, mureallikas, saatuslik komistuskivi** Kooliajal oli Sirli paras kirstunael. Kooli kõige koerem poiss ja õpetajate kirstunael. Pennu kirstunael on kinnisvaraäri. Maksureformist saab valitsuse kirstunael. A. Le Coqi kirstunaelaks sai BC Hotronic > **komistuskiviks** sai BC Hotronic.

2. **nael kirstu > hoop, löök, obadus, mats, põnts** Iga mure lööb me kirstu uue naela juurde ja iga naeratus tõmbab ühe naela välja. Viimane nael erakonna ja ta paljastuste kirstu. Veel üks nael paberraamatu kirstu. Eesti libarahvuslased kannavad missiooni lüüa Eesti riigi ja rahva kirstu kaane sisse viimane nael > peavad oma eluülesandeks lüüa Eesti riigi ja rahva kirstu kaane sisse viimane nael. Bruns ütles, et esimene nael selle ala (arhitektuuri) kirstu löödi villade ehitamisega. Et mitte olla uue naela kirstu lööjaks ... Palju naelu lüüakse oma kirstu. (Jalgpallur) Matiaz tagus sloveenlaste hõisete saatel eestlaste kirstu kolmanda naela. Lissabonis võidi ka suursovunistliku Moskoovia kirstu naelu lüüa.

KUKKUS KOLINAL

kolinal, kolinaga kukkuma suuresti ja kiiresti Δ **vähene ma, langema, kahanema, alanema, kahanema, kokku sulama** Piimahind hakkas kolinal kukkuma. Iive hakkas kolinal kukkuma. Kaupade müük kukkus veebruaris kolinal. Eesti konkurentsivõime kukkus kolinal. Seadus paneks Tallinna Vee aktsiad kolinal kukkuma. Keskerakonna toetus venelaste seas kukkus kolinal. Moskvast kukkus nõudlus kallite üürikorterite järele kolinal. Saksamaa investorite usaldus kukkus kolinal. Eesti Energia kasum kukkus kolinal. Valimistel kukkus Iirimaa juhtpartei kolinal – karistuseks majanduse ja rahanduse kollapsi eest.

KUIDAS KONNA ÄRA KEETA

konna keetma kiirustamata, rahulikult tegutsema Δ **tasa ja targu, hoide tegutsema** Siis hakatakse kiiresti ja tulutult ringi jooksema ning satutakse ärevusse ja nn stressi. Arvan, et paljud ei tea, kuidas konna ära keeta. Konna keetmisega alusta tasa ja targu, samamoodi on ka inimeste ja organisatsioonidega – keskkonnamuudatused ei tohi olla liiga järsud. Et läbi satiiri tuua sisse väärakaid arusaamasid ja nii vaikselt konna keeta – s.t tunnetust

ja tõe-vale mõõdupuud maha käiata. Taagepera võrdleb eestlasi Postimehe arvamuseveerul konnaga, kes keeva vette visatuna välja hüppab, aga leiges vees end ära keeta laseb. Kas tahame olla konn, kes surnuks kees?

MEIE KONNATIIK

konnatiik

1. tiik, kus on palju konni
2. asutus, organisatsioon, ühiskond, mida iseloomustab Δ **soikelu, stagnatsioon, seisak, paigalseis, soikeseis** Erinevalt ninnu-nännu tele-seriaalid „ENSV” on „Riigimeeste” avaosad löönud Eesti poliitilise konnatiigi korralikult lainetama. Eesti on ikka mõnus väike konnatiik. Kivi oravate (oravapartei) konnatiiki. Värsket vett konnatiiki! Äkki lööb see kohaliku konnatiigi selgemaks. Meie konnatiigi tuntud näod on paljude inimeste iidolid ja eeskujud. Konnatiigis konutades ja üksnes emakeeles kirjutades oleksin teadurina oma kitsamal erialal täiesti üksi, iseenda ainus retsensent ja interpret. Imestan ikka neid, kes halavad, et Lääne-Virumaast saab mõttetu konnatiik. Huvitav, mis on konnatiigi alternatiiv, kas pealinlik akvaarium?

ÄHVARDATI KOTTI AJADA

kotti ajama, pistma

1. pekka andma Ähvardatud kotti ajada, kui tulevad jälle need kõnemehed siia suid laotama. Tuleks nad ajada kõik ühte kotti.
2. kedagi kitsikusse, täbarasse olukorda panema, ahistama Δ **ummi-kusse, pigisse, plindrisse ajama; liivale, tahedale, kuivale ajama; purki ajama** Ta on osav keerutama, ajab su viimaks veel kotti. Esitas igati soliidse ja korrektse küsimuse, mille peale hakati teda usinalt kotti ajama. Serviti pidanuks need tõmmud ja karvased mehed kotti ajama. Suuremad rehvid pidid mootori kähku kotti ajama > **ära rikkuma, hakkama panema, küpseks tegema**. Esimesel päeval õnnestus kepsu laager kotti ajada > **untsu keerata, tuksi panna**.
3. petma, alt tõmbama Δ **haneks püüdma; õnneks võtma; õnge võtma; liimile võtma, vedama** Laskis enda kotti ajada ja kotisuugi kinni panna. Nad püüdsid mind oma küsimustega kotti ajada > **õnneks võtta**. Ta on kaval, teda juba kotti ei aja > **liimile ei vea**. Meier oli haritud mees, oma ala asjatundja ja kuldsete kätega, aga ka hea suhtleja ja psühholoog, teda ei saanud keegi kotti ajada > **alt tõmmata**.

TÕMMATI KOTT PÄHE

kotti pähe ajama, tõmbama

1. kedagi kitsikusse, täbarasse olukorda panema; ahistama Δ **nurka suruma, elu kibedaks tegema, vastu seinu suruma** Kuidas vallale kotti pähe tõmmata? Aga kuidas siis andmekaitse haridusasutustele kotti pähe tõmbab? Lugu sellest, kuidas eelarves üritatakse Brüsselile kott pähe tõmmata.
2. Δ **petma, alt tõmbama** Piletihinnaaagaga tõmmati tudengile kott pähe. Vabale inimesele ei saa kotti pähe tõmmata. Ärge laske tarbijatena endale kotti pähe tõmmata. Lasi endale koti pähe visata. Söekoti ajas pähe.

HAKATAKSE KOTTIMA

kottima

1. Δ **huvitama, korda minema, pinget pakkuma** Keda see kotib! Kui kedagi selline asi muidugi üldse kottima peaks. Sport mind ei koti > Sport ei paku mulle pinget, ei lähe mulle korda.
2. kedagi kitsikusse, täbarasse olukorda panema, ahistama, kimbutama Δ **pitsitama; kõri kinni pigistama; pihtidesse, pihtide vahele võtma; nurka suruma; elu kibedaks tegema; vastu seinu suruma** Rootsi maksuamet on hakanud kottima internetis elatist teenivaid rootslasi > on hakanud **pitsitama** internetis elatist teenivaid rootslasi. Ühe organisatsiooni kottimise lugu > **ahistamise** lugu. Kui ametlikult kedagi kottima hakatakse, siis tuleb kindlasti vastuhagi esitada > Kui ametlikult kellegi **elu kibedaks tehakse**, siis tuleb kindlasti vastuhagi esitada. Kui see tuhk koos vihmaga hakkab loodust kottima > loodusele **liiga tegema**.

MUUTUB KUMMITEMPLIKS

kummitempel manipuleeritav, mõtlemisvõimetu täidesaatev asutus või liikmeskonda esindav instants Δ **käsutäitja; käsualune; päkaalune; tallaalune; käsutäitlik, kuulekas alam; hüpiknukk** Kas riigikogu on kummitempel, millest ei sõltu suurt midagi? Riigikogulasel Ain Seppikul oli täielik õigus seda koosseisu kummitemplina tutvustada. Kohus ei ole kummitempel prokuröri käes. Ega meie president ei ole ka mingi kummitempel Urmas Reinsalu kätes > **hüpiknukk** Urmas Reinsalu käes. Ei tahaks sugugi, et riigikogu valimised teeksid valijatest kummitempli >

*niidist tõmmatavad nukud. Ja siis ühel päeval ongi elu parem ja just äsja kirepalangus olnud ühiskond muutub kummitempliks, mille peamine ülesanne on olla kätte võidetud heaolu pitsatiks > muutub manipuleeritavaks, püüdes säilitada kättevõideldud heaolu. Me kõik oleme selle kummitempli osad > omamoodi **manipuleeritavad**.*

KÕRVUNI SEES

kõrvuni

1. väga tugevasti, ülimal määral Δ **kaelani, silmini** Kõrvuni armunud. Kõrvuni, kaelani võlgades. Kõrvuni vaimustatud > **ülivaimustatud**. Ma olen kõrvuni sees, nii sees kui olla võib veel. Kõrvuni kõigest, mis maailmast pärit > **kõrini** kõigest, mis maailmast pärit.

2. täielikult, üleni, jäägitult > **üle pea ja kaela, üle pea, läbini, täiesti, üle pea** Kõrvuni teadusesse sukeldunud > **Üle pea** teadusesse sukeldunud. Mõistagi ei saa ma päriselt kõrvaltvaatajaks kehastuda, olles ise tolles kitsamas kultuuris nii huvidelt kui ametilt kõrvuni sees > **üle pea** sees.

LASTI KAKS KÄRBEST ÜHE HOOBIGA

mitu, kaks kärbest ühe hoobiga kaks või mitu asja, toimetust, õiendust, ülesannet jne üheainsa ettevõtmise või tegevusega korda aetud Δ **kaks jänest ühe pauguga** Kaks kärbest ühe hoobiga – saad korda maja välimuse ja soojustuse. Seepärast otsustasingi sel korral lasta kaks kärbest ühe hoobiga > **tabada kaks kärbest ühe hoobiga**. Kes kahte jänest taga ajab, ei taba ühtegi. Kahte jänest püüda üritades jääd suure tõenäosusega mõlemast ilma. Selle asemel, et pühenduda ühele konkreetsele eesmärgile, aetakse taga mitut kala > **mitut jänest**.

HAKKAB KÄRU KEERAMA

käru keerama alatult, lojuslikult käituma Δ **käkki keerama; kärna keerama; mäkra, siga mängima; sigatsema; sigadust tegema** Kui nüüd keegi ei hakka jälle käru keerama, siis jõuabki see lahe jama õnneliku lõpuni. Konfliktis on ikka kaks osalist, ei ole nii, et minia pole midagi teinud ja ämm hakkab heast peast käru keerama. Ma pole ju öelnud, et õpetaja peab piitsaga klassi ees seisma ja kõigile hinnetega käru keerama. Vähe-malt sel perioodil oli teineteisele kärukeeramist oluliselt vähem.

KARVANE KÄSI ON MÄNGUS

karvane käsi milleski halvale kaasaaitaja, salasobingu, seadusvastasele tehingule kaasaaitaja, kaasosaline Δ **pahatahtlik inimene, urgitseja, suskija, mahhinaator; käsi, käed on mängus** Või on siin kellegi karvane käsi mängus ja ei taheta meid enam sinna? „Kindlasti võib otsuse mõjutajana näha Eesti riigi karvast kätt,” märkis Mutli. Tallinna–Helsingi rongitunneli valmimist takistab valitsuse karvane käsi. Millegipärast on kõigil poliitikuil tunne, et iga nende tegevuse kajastamise taga on mingi karvane käe tellimus. Hakka või uskuma, et kellegi karvane käsi tellib selliseid uuringuid, et kinnisvaraturgu ja sundurbaniseerumist elavdada. KAPO karvane käsi. Ega ometi teie karvane käsi mängus pole olnud? > **pahatahtlikkus** mängus pole olnud? Gaasi **karvane käsi** > Gaasi **lõa otsas olemine**.

ON KÜLL JA VEEL

küll ja veel külluses, hästi palju Δ **küll ja küll, küllaga, üksjagu, oht-rasti, ohtralt, rohkesti, tohutult, kõvasti, hulganisti** Talupojatar-kust on eestlastel tõesti küll ja veel > Talupojatar-kust eestlastel tõesti **jagub**. Selliseid asju on ju küll ja veel > on veel **küll ja küll**. Arenguruumi on küll ja veel > on veel **küll ja küll**. Selliseid näiteid võib tuua küll ja veel > **hulganisti**. Pealtnäha natuke unine alevielu, aga erksaid inimesi leidub küll ja veel > **küllaga**.

EI VÄÄRI KÜÜNLAID

ei vääri küünlaid > ei ole vaeva väärt;

ei tasu vaeva; ei tasu ära; pole kõneväärt; ei ole sinist senti, kopikat väärt; tühipaljas; ei maksa käeliigutust; tühi-tähi See oleks tehtav, aga see ei vääri küünlaid > **ei tasu vaeva**. Enesepettuse mäng lihtsalt ei vääri küünlaid > **ei ole kopikatki väärt**. Raha ei vääri küünlaid riski kõrval > Raha on riski kõrval **tühi-tähi**. Kes enese aega ja pingutustesse nii üks-

kõikselt ja vaimuvaeselt suhtub, ei vääri küünlaid > **ei ole sinist sentigi väärt.**

ON LAES

laes suutlikkuse, võimete vms piiril Δ **lagipunktis, kõrgpunktis, tipus, kulminatsioonis, haritipul, maksimumi piiril, ülim** Hinnad on laes. Palgatõus on laes. Kvaliteet on laes > **parim.** Emotsioonid on laes > **üles kõetud.** UV-kiirgus on laes > **kõrgeim.** iPhone'i kasutajate rahulolu on laes > iPhone'i kasutajad on **ülimalt rahul.** Praegu on vajadus uute kaubanduspindade järele suur ning tarbimine on laes > **väga suur.** Tuju on laes > **Ülemeelikus tujus.** Võlakoormus on laes > Võlg on **maksimumi piiril.** Pulss on laes > **maksimumi piiril.**

LAMBIST JUHTUB

lambist huupi, suvaliselt, ilma nähtava põhjusega või põhjendusega Δ **asja ees, teist taga; heast peast; heast-paremast** Arvuti lülitus jälle lambist välja > **heast peast** välja. Arvuti teeb lambist ise restarti ja piiksub imelikult. Auto sureb sõidu pealt lambist välja > **iseenesest** välja. Ma ei saa võtta lambist palgata puhkust > **niisama, heast peast** palgata puhkust. Kui lambist nõutakse ja päritakse > Kui **asja ees, teist taga** nõutakse ja päritakse. Lambist ma nii pikka juttu läbi küll lugema ei hakka > **niisama** ma nii pikka juttu läbi küll lugema ei hakka. Lambist on kerge vaimustuda ja selline vaimustus on nakkav > **Põhjuseta** on kerge vaimustuda ja selline vaimustus on nakkav. Lambist jooksumaratonile > **Naljavihiks** jooksumaratonile. Lambist mingi päev > **Suvaline** päev. Mis mõttes te tulete lambist Koplisse jooma? > Miks te tulete **heast peast** Koplisse jooma? Vahest juhtub lambist täitsa häid asju > **Lihtsalt niisama** juhtub vahel täitsa häid asju. Samas on aga eriti põnevad sellised äkklambist minekud nagu minul Alpidesse > **ootamatud, äkilised** minekud nagu minul Alpidesse.

lambist võetud välja mõeldud, alusetu Δ **laest võetud; tuulest võetud, tõmmatud; õhust võetud; tühi; hännatu; põhjendamatu; tõepõhjata** Lambist võetud nimi. Lambist võetud kahtlustused > **Alusetud** kahtlustused. See jutt on lambist võetud > **tuulest võetud, hännatu, tühi** jutt. Süüdistus polnudki lambist võetud > **tuulest võetud.**

SEAKS LATI MADALAMALE

latt tase, nivoo

latti kõrgele seadma, tõstma kõrgtasemele tõstma Δ **suuri, rangeid nõudmisi, nõudeid esitama; palju nõudma** 3D-mängufilm „Avatar” on revolutsioon mitmes mõttes ning tõstis lati tehnoloogiliselt väga kõrgele. Mini-teatripäevad seadsid lati kõrgele. Ma olin samamoodi lati kõrgele sättinud ja küll oli ühel häda ja siis teisel midagi viga jne. Seekordne konkurents oli väga karm ja eelarvemaht tõstis lati kõrgele > **seadis kõrged nõudmised.** Internetiportaali löiku tehes on hüpatud korralikult üle lati – teostus on korralik, kõik detailid hoolikalt läbi mõeldud ning jutt sisukas.

latti madalale seadma, laskma madalale tasemele, miinimumtasemele laskma Δ **madalseisu, mõõnaseisu viima; väikseid nõudmisi, nõudeid esitama; vähe nõudma** Fakt on see, et suurtele hulkadele latiületuse kindlustamiseks peab lati madalale seadma. Kutsealuste nappus võib tervisenõuete lati madalamale lasta > lubab tervisele **miinimumnõuded esitada.** Ka väga andekas inimene, kes seab enda jaoks lati madalale, elab säästurežiimil, ei julge võtta riske ega näidata ... Mina seaks lati madalamale > **ei esitaks nii suuri nõudmisi.** Külaelu latt on madalal > Külaelu on **madalseisus, külaelus on mõõn.**

LAUD LÖÖDI PUHTAKS

laud on puhas, lauda puhtaks lööma millestki vaba, ilma, tühi > **plats on puhas, platsi puhtaks lööma** Epeemeeskond lõi laua puhtaks. Toomas Puna räägib, kes on Ameerika muusikaauhindadel laua puhtaks löönud 16aastane popstaar Justin Bieber. Selle asemel, et lüüa pärast valimisi laud puhtaks ja alustada valitsuse kokkupanekut otsast peale, otsustas Reformierakond ...

TEHAKSE LOBI

lobi, lobitöö, lobism > **kuluaaripoliitika, koridoripoliitika, kuluaaritöö, kuluaaritegevus, töö kuluaarides, huvigrupi propaganda** Oma kandidaadi poolt tehti usinasti lobi. Lobism on eestkoste üks vorme, mille eesmärgiks on mõjutada avalikku võimu, et see otsustaks või tegutseks indiviidi või survegrupi huvides.

lobitööd tegema, lobima, lobistama > **kuluaaripoliitikat, koridoripoliitikat ajama; kuluaarides tööd tegema** Käisin sotside kulul Brüsselis ja ka see on lobism – sotsid lobistasid, et kirjutaksin neist enne valimisi toreda ...

Linnaosa vanem asub kõrghoone heaks lobistama ja detailplaneering läheb menetlusse.

lobija, lobistaja, lobist > kuluaaripoliitik, koridoripoliitik, lobitöö tegija

HOIAB LUUBI ALL

luubi all olema täpse vaatluse all olema, teraselt jälgima Δ **tähelepanu keskpunktis olema, huvi keskmes olema, tulipunktis olema, fookuses olema, kirbul olema, tähelepanu orbiidis olema** *Holokaust luubi all > tähelepanu keskpunktis. Küberrünnete ennetamine ELis saadikute luubi all > ELis päevakorral. Tartus on luubi all Eesti kosmoseteaduse tulevik > päevakorral Eesti kosmoseteaduse tulevik. Luubi all maakonna piknikukohad > kõne all, arutusel maakonna piknikukohad. Sel nädalal on luubi all meeste tervis > peatähelepanu meeste tervisel. Rolleripolitsei hoiab luubi all raskemini ligipääsetavaid kohti > jälgib raskemini ligipääsetavaid kohti. Korteriostul kõrvalkulud luubi all > kesksel kohal.*

KUI LUUKERET KAPIS POLE

luukere kapis ebaeetiline või ebaseaduslik tegu minevikust, salajane taunitav tegu Δ **must tegu, pahategu, patutegu, kahjutegu, seategu, kuritegu, süütegu, vägivallategu, väärtegu, pätitegu, patt, salapatt, surmapatt, patutöö, pärispatt, patustus, patukoorem, süükoorem, suur eksimus** *Endal kah üks luukere kapis ei anna aastaid hingerahu > süükoorem ei anna aastaid hingerahu. Luukered tulevad alati kapist välja > Pahateod tulevad alati päevalgele. Igal poliitikul on oma luukere kapis > patuke hingel. Ju siis on mehel paras suur luukere kapis olemas > must tegu varjata. Üldiselt karta pole midagi, kui endal just mingit luukeret kapis pole > kui südametunnistus must ei ole ~ kui südametunnistus on puhas. N-i vahistamisega heitis Serbia ühe luukere kapist välja > lunastas, heastas oma süü. See on üks ülimatest luukeredest tema kapis > andestamatu tegu, suuremast suurem pahategu.*

LUUSER KUUBIS

luuser edutu, saamatu inimene (elus) Δ **allajääja, kaotaja, hädavares, loru, luru, möku, toss, soss, jobu, äpu, jobukakk** *Olen võitja, mitte luuser > allajääja, kaotaja. Täielik luuser > Jobu mis jobu. Luuser kuubis > Jobude jobu. See on eluaegne luuser > Sellest ei ole üldse asja. Kes viiete ei õpi, pole veel luuser. Olen luuser, ma ei oska soolaseid toite teha >*

Olen koba, ma ei oska soolaseid toite teha. Ei, ei, see pole luuser. Ühel tõelisel luuseril ei ole nii palju optimismi, energiat ja aega, et kõigegea tegeleda.

MOTIVEERIB LÄBI LÖÖMA

läbi lööma

1. endaga arvestama panema, end maksuma panema, ennast teostama, end kehtestama Δ **karjääri tegema; sadulasse saama; edu, tunnus-tust, menu saavutama; hästi hakkama saama; hästi toime tulema** *Kes tahab elus läbi lüüa, peab keskenduma peamisele, mitte mitme asja vahel rapsima. Noored õppisid tööturul läbi lööma. Tuleks hinnata just neid poliitikuid, kes on noorena läbi löönud > edu saavutanud. Kõik, mis tundub ületamatu ning võimatu, motiveerib sel alal läbi lööma > hakkama saama. Rootsist läbi löönud hambaarst tõi kliendid endaga Eestisse kaasa > Rootsist edukas olnud hambaarst tõi kliendid endaga Eestisse kaasa. On kujunenud kindel toimiv organisatsioon, mis kasvatab sportlasi kui tugevaid isiksusi, kes oma karjääri lõppedes on võimelised elus edukalt läbi lööma > toime tulema. Lugu peab ka Eurovisionil läbi lööma > edu tooma, tunnus-tust saama. Vesinikukütus pole läbi löönud > vesinikukütusel pole edu olnud. Bänd otsustas vähe ägedamalt läbi lööma hakata > endale reklaami tegema hakata. Lotte bränd on hästi läbi löönud ka ärimaailmas > Lotte tootemark on ilma teinud, tooni andnud ka ärimaailmas.*

2. Δ **ära raiskama, maha laristama** *Augustis asub Eesti riik läbi lööma oma viimseid reserve.*

KIPUVAD LÄBI PÕLEMA

läbi põlema enda kohustustega, endale võetud ülesandega, kavatssetuga mitte toime tulema Δ **läbi kukkuma, läbi põruma, läbi kõrbema, põhja kõrbema** *Kui töö kasvab üle pea ning kurnatus ja tülgastus saavad juba igapäevasteks kaaslasteks, võib tegu olla ohtliku märgiga läbipõlemisest. Kersti Kracht leiab, et läbi põlema kipuvad inimesed, kel ei ole eneseusku. Ta oli ülekaaluline, mentaalselt ja füüsiliselt läbi põlenud ega teadnud täpselt, kes ta tenniseväljakul on > üle väsinud ega teadnud täpselt, kes ta tenniseväljakul on. Olen täiesti läbi põlenud ega suuda mõelda > Olen omadega läbi ega suuda mõelda.*

MADALALAUHALINE

madalalauhaline > mõistmatu, ebaintelligentne, harimatu, vaimupime
Madalalauhaliste vastu ei minda ju jõu või kaamerate, vaid mõistusega. Madalalauhaline mõtlemine > Primitiivne mõtlemine. Ülimalt madalalauhaline tegelane. Väga madalalauhaline väide > Rumal, asjatundmatu, võhiklik, ignorantne väide. Madalalauhaline värk > Tobe, totter asi. Eriti madalalauhaline oli see, mis toimus > Eriti nõme oli see, mis toimus.

ON END MAHA KÄINUD

maha käiama

- erinevusi mahendama, leevendama, ühtlustama, vähendama, kaotama Δ **maha viilima** *Et läbi satiiri tuua sisse väärakaid arusaamasid ja nii vaikselt konna keeta – s.t tunnetust ja tõe-vale mõõdupuud maha käiata.*
- > **maha käima, alla käima** *Praegune valitsuskalitsioon on selleks ajaks end totaalselt maha käianud > on selleks ajaks totaalselt maha käinud.*

SAID MAHA RÄÄKIDA

maha rääkima

- > **ära rääkima** *Enam on kasu sellest, kui saad lihtsalt asja südamest maha rääkida > ära rääkida.*
- Δ **nõusse rääkima, saama, meelitama; auku pähe rääkima; surnuks rääkima; ära moosima** *Ma arvan, et niisama maha rääkida ei ole ilus > Ma arvan, et auku pähe rääkida ei ole ilus.*

ära rääkima

- rääkimisega täielikult teatavaks tegema *Rääkis oma loo otsast lõpuni ära.*
- Δ **nõusse rääkima, saama, meelitama; auku pähe rääkima; surnuks rääkima; ära moosima** *Viimaks laskis ennast ära rääkida. Iisraeli riiki luues üritati palestiinlasi enda kasuks ära rääkida, kuid see ei õnnestunud. Peale fraktsioonijuhtide tuleks hakata ära rääkima veel paljusid üksikisikuid.*

VÕIB SAADA MANTLIPÄRIJA

mantlipärija Δ töö jätkaja, edasiviija; **jünger** *Pahapillist võib Erki Noole mantlipärija saada. Hingusele läinud aiandi mantlipärija.*
mantlipärimine *Anni on olnud pikalt Eesti Noorteühenduse Liidu nägu ja tema mantli pärimine on mitmekülgne protsess.*
mantlit pärima *Ainus, kes oleks võinud väärikalt Kreisiraadio mantli pärida ... Pommituslennuki mantli pärisid Tu-16 ja Tu-95. Kes pärrib Putini mantli?*

MEGA-

mega(-) > üli-, ülim, ülimalt, väga, parim, super-, väga hea, suurepärase, vahva, kihvt, äge *Megasoodne > Ülisoodne. Megavõimas. Megamaigus maius. Megaaeglane. Kas Otepää etapp ikka oli hüper-mega-super? Megamees > Supermees. Megamodel > Tippmodell. Megahüpe > Võimas hüpe. Megafilm > 1) Mammutfilm, 2) Ülihea, äge film. Tunne on hea ja tuju on mega. Kuidas teha mega raha? > Kuidas teha suurt raha. Megaprobleem > Väga suur probleem. Mega hull läbu. Elisa pakub mega Internetti > kiireimat Internetti. Megamasin > Ülihea auto, superauto. Megad tšikid > Ägedad plikad. Megaennustus > Täpseim, parim ennustus.*

OLI IGA ASJA PEALE MEISTER

iga asja peale meister millegi peale, mingis tegevuses osav inimene Δ **mees** [midagi tegema], **oskaja** *Ahto Reino on meister iga töö peale. Olgu juttude järgi pealegi hinnas need, kes meistrid mitmel käel, aga kes tahab läbi lüüa, peab keskenduma > Olgu pealegi hinnas oma teada oskajad mehed, aga kes tahab läbi lüüa, peab keskenduma.*

ON MOKKAMÖÖDA OLNUD

mokka mööda; mookamööda; moka järgi, järele *meelepärane, meeldiv*
Mookamööda krehvtised grillkastmed. Asjad, mis on mokka mööda. Sulle oleks selline sõnum rohkem mokka mööda? Mookamööda üritus. Mookamööda hind. Ta on kõigile moka järgi olnud > moka järele olnud. Ta näib Velise rahvale õige moka järele olevat. Ölu ei olnud hiidlaste moka järele. Lennuriista valib igäüks oma moka ja karmani järgi.

LÄKS RAHA MOOSIMA

moosima > meelitama, pehmeks rääkima, nõusse rääkima, ära rääkima *Kui vaikselt hakata moosima ja mitte kohe peale lennata, siis ... Klubi uued omanikud moosivad publikut > meelitavad publikut. Läks raha moosima > välja meelitama. Läks valijaid moosima > pehmeks rääkima.*

EI JAGA MUHVIGI

muhvigi, mitte muhvigi mitte midagi, mitte sugugi Δ mitte mõhkugi, mitte põrmugi, mitte tuhkagi, mitte kui midagi, õhkagi, mitte natukestki, mitte kõige vähematki, mitte üks tera, mitte nehkugi *Tal pole muhvigi kõrvade vahel (on rumal). Ma ei taipa su jutust muhvigi. Ei jaga asjast muhvigi. Ei tee muhvigi. Mitte muhvigi pole kuulnud. Muhvigi ei näe. No ei leia guugeldamisega mitte muhvigi. Ei toimu muhvigi. Pole muhvigi vahet.*

MULL LÕHKEB

mull üles puhutud info Δ bluff, fantaseering, mõttekujutelm, müüt, luul, fiktsioon, kõmuateade, kõmusõnum *Tooraineturu mull lõhkeb. Majanduse kiire paranemine on mull > on bluff, ei vasta tõele. Järgmine spekulatiivne mull oli aktsiate ostubuum meie kohalikul börsil. Hübriidautode keskkonnasäästlikkus on mull > on müüt.*

JA KOGU MUUSIKA

kogu muusika Δ ongi kõik, kogu lugu, ja asi tahe *Teed pika säriajaga pildi ning ongi kogu muusika. Tunnista end süüdi ja kogu muusika. Tahtsin lihtsalt teada, kas on sama auto ja kogu muusika. Tuleb aken lahti teha ja paha hais välja lasta, kogu muusika.*

MIS MÖTTES?

mõte

1. tähendus, sisu, olemus *Teatavas mõttes on tal õigus. Laiemas mõttes. Heas mõttes. Sõna otseses, tõsises mõttes. Mis mõttes ta veidrik on? – Igas mõttes.*
2. otstarve, eesmärk **mis mõttes?** > miks?, mispärast?

MÖTTETU INIMENE

mõttetu

1. tähenduseta, ilma mõtteta, loogilise seoseta; mõttetühi *Mõttetu sõnamulin.*
 2. tarbetu, asjatu, ilmaaegne, aruka mõtteta *Mõttetu ajaraiskamine. Mõttetu organisatsioon > Tarbetu, kasutu, üleaarune organisatsioon.*
 3. > tühine, tähtsusetu, tühi, tühipaljas
- mõttetu mees** > äpu mees, kah mees, mõni mees või asi, tühikargaja *Järjekordne mõttetu mees > Järjekordne tühikargaja. Meie välisminister oli Brüsselis mõttetu mees > tühi koht. Mõttetu mees, mõttetu palga ja mõttetu ametiga > Mõni mees või asi, ei palka ega ametit.*

MÜTS PÄHE

mütsi pähe tõmbama

1. kellestki mingis asjas, millegi poolest üle, vägevam, silmapaistvam olema Δ **üle trumpama** Norra pokkerimängija tõmbas Tallinnas 111 mängijale mütsi pähe. Tšetšeenid tõmbasid meie ahnuritele mütsi pähe.
2. pettusega, kavalusega kahju kannatama panema, petma, tüssama, pügama Δ **alt tõmbama; haneks püüdma, tõmbama, vedama; õnneks võtma; õnge võtma; hoovi tõmbama; lohku tõmbama; külma tegema; nahka üle kõrvade tõmbama** Ehitusi, kus alltöövõtjatel piltlikult öeldes müts pähe tõmmati ja massiliselt võlgu jäädi, on praegu neli. Ametnikud on valitsusele lihtlabaselt mütsi pähe tõmmanud. Kuidas vene oligarh endale mütsi pähe tõmbas $>$ **alt läks, orki lendas, lõksu langes, alt lendas, õnge läks**. Müts pähe nii äripartnerile kui ka töölistele.

MÜTS SILMADELE

mütsi silmadele, üle silmade tõmbama vt mütsi pähe tõmbama Kuulitõukaja Taavi Peetrest õhkus küll enne võistlust kõvasti enesekindlust ja noormees lubas isegi soomlastele mütsi silmadele tõmmata. Kuidas riigile täiega müts silmadele tõmmata ... Äris on ikka nii, koos teenitakse esimene miljon ja siis tõmmatakse partnerile müts silmadele või nagu vanasti öeldi – nahk üle kõrvade. Eesti pole nii loll ja saamatu, et ta peaks laskma endal lõputult mütsi silmadele tõmmata.

VIGA ON MÜTSI ALL

mütsi all peas, ajus, mõtlemises; oskustes, teadmistes Δ **kahe kõrva vahel** Sama äriplaan hakkas tiirlema ka minu mütsi all $>$ **minu peas**. Viga on paigaldajate mütsi all. Viga ikka enda mütsi all. Murdsin pead ja kahtlustasin helikaarti, aga tegelikult oli viga lihtsalt mütsi all $>$ **teadmistes**. Põhjus istub mütsi all, kahe kõrva vahel.

LÄKS MÜTSIGA LÖÖMA

mütsiga lööma huupi, umbropsu, asja mitte tõsiselt võttes tegutsema Δ **hurraa peale; ehku peale; kobina peale; umbropsu; hea õnne peale, õnneliku juhuse peale lootes** Aidsi ei tasu mütsiga lööma minna. Epideemiast saab jagu ainult siis, kui teda ei alahinnata ja mütsiga lööma ei minda. Opositsioon läks V. linnapead mütsiga lööma $>$ **umbropsu ründama**. Mütsiga lööjaid on tõesti palju, saatesse jõudis neist ju ainult väike osa. See ei tähenda, et mäele mütsiga lööma mindi $>$ mäe **ehku peale** vallu-

tama mindi. Mütsiga lööma minemine võib ka olla liigne hulljulgus või enesekindlus. Näsiniined on taimed, mida ei maksa mütsiga lööma minna $>$ **hurraa peale** kasvatama hakata. Linna suurima pinna ja kaubasortimendiga kauplus mütsiga lööma ei tulnud $>$ **ehku peale** välja ei tulnud.

EI NÄE OMA NINAOTSAST KAUGEMALE

ei näe oma ninaotsa, ei näe oma nina pähe tähtis, uhke, ülbe

ei näe oma ninaotsast kaugemale piiratud mõtlemisega Valija ei näe oma ninaotsast kaugemale. Nad ei näe kaugemale oma ninaotsast ega mõista, kui suure karuteene teevad nad keskkonnale. Võib-olla ma olen nüüd siis ka see, kes oma ninaotsast kaugemale ei näe ega suuda aduda teiste probleeme.

AJAB NÄPUGA JÄRGE

näpuga järke ajama

1. loetavat tekstirida näpuga järgima, sõrme järjel hoidma Laps ajab lugemisel näpuga järke. Ajasin statistikas näpuga järke.
2. täpselt järgima, täpselt täitma, millestki täpselt kinni pidama Δ **juhinduma, joonduma, näpuga rida ajama, järke pidama** Lihtsam kusagilt näpuga järke ajada kui ise mõelda. Hankes osalejana oleme kahe nädala vältel näpuga järke ajanud ning esitanud pakkumisi, mis viimse detailini vastavad esitatud nõudmistele. Igapäevaselt näpuga järke oma menüüs ei aja $>$ Iga päev menüüst **kinni ei pea**. Peab ostma jälle uue litsentsi, kui eriti täpselt näpuga järke ajada $>$ kui eriti täpselt nõudeid **järgida**. Tuleks olla selles töös pedantne ja näpuga järke ajada. Amet ajab näpuga järke päästja ohutu töötamise osas $>$ Amet nõuab päästjatel tööohutuspõuetest täpselt **kinnipidamist**. Kui eurodirektiivis näpuga järke ajada, siis igasugune e-arve lausa nõuab digiallkirja.

LÕI PAHVIKS

pahviks lõõma suuresti üllatama Δ **tummaks võtma, keeletuks tegema, sõnatuks võtma, šokeerima, frapeerima, jalust rabama** Jupiteri vöö seletamatu kadumine lõi täheteadlased pahviks. Kreeta külalislahkus lööb eestlase pahviks. Filmid, mille lõpp on lõõnud nii pahviks, et jääd veel mõneks ajaks lõputiitreid vaatama. Mustkunstnik lõi saatejuhid pahviks. Lebedevi kutsumine Eesti riigi juubelile lõi Rein Veidemanni pahviks > **šokeeris** Rein Veidemanni.

PANEB PAIKA

paika panema

1. õigele kohale, korda seadma; rööpasse seadma *Elu ise paneb kõik paika. Eesti hakkab oma merenduspoliitikat paika panema > korda seadma. Enne treeningutega alustamist peaks paika panema oma igapäevase režiimi > kavandama oma igapäevast režiimi. Te peate ise kõik endale paika panema > endas selgusele jõudma.*

2. selgeks tegema, selgeks saama, kindlaks määrama *Perekonna mõiste peab paika panema riigikohus. Valitsus peab prioriteedid paika panema > kindlaks määrama. Jahimehed ja maaomanikud peaksid suhted paika panema > selgeks rääkima. Soorollid pannakse paika juba lapsepõlves > kujunevad juba lapsepõlves.*

3. paigale panema, kedagi kohale määrama, ametisse panema *Era-kond hakkab linnajuhte paika panema > kohale, ametisse määrama.*

4. õiget kohta kätte näitama, tõtt näkku ütlemata, korrale kutsuma, hukka mõistma *Kohe näed, kuidas porisejaid paika panema hakatakse > kuidas porisejatele koht kätte näidatakse. Sina tuled siia teist paika panema. Kuku ei ole lihtne suhtluspartner, sest ta kipub inimesi paika panema ja häälekalt välja ütlemata oma seisukohti.*

5. paigale panema, ära kulutama, ära kasutama, hakkama panema *Oskas kenakese summa paika panna > hakkama panna.*

LASEB PÄHE ISTUDA

pähe istuma mõjutama, millekski sundima Δ **survet avaldama, peale käima, peale pressima, ahistama, pigistama, pitsitama, ära kasutama** *Linn on lasknud veefirmal pähe istuda > end ära kasutada. Kirjutamine on võimalus teistele pähe istuda > teisi ahistada. Peaminister väitis täna*

riigikogu ees esinedes, et Reformierakonnal ei ole plaanis kellelegi pähe istuda > kellelegi survet avaldada. Miks me laseme lastel endale pähe istuda?

LENDAB TAMBIGA PEALE

peale lendama agressiivselt, ründavalt käituma või toimima Δ **kärina ja müri-naga tegema hakkama, nii et ragin taga tegema** *Ei pea ju ka vihaga peale lendama > vihaselt ründama. Esimesel juhul nokitses tasapisi (remontida), teisel juhul pead korraga suurte rahade ja brigaadiga peale lendama > töö kallale asuma. Järgmisel hooajal saab siis suurema tambiga peale lennata > Järgmist hooaega saab siis hoogsalt, täie hooga alustada. Väljakutsetele peab lihtsalt peale lendama, siis on lihtsam > Uued võimalused tuleb julgelt ära kasutada, siis on lihtsam. Tööandjad kardavad veidi vanemaid inimesi, sest neile ei saa samasuguse stiiliga peale lennata > neid ei saa samamoodi kohelda.*

TÄIEGA LÄHEB PEALE

peale minema > meeldima; meeltemööda, meelepärane olema; hästi sobima *Mulle hullult läheb peale Vikerraadio saade „Keda sina viimati lugesid?“. Sotsioloogiline uuring „Milline naine läheb peale?“. Hästi lähevad peale keedetud makaronid juustuga > Hästi maitsevad keedetud makaronid juustuga. Täiega läheb peale > Sobib väga hästi, väga meeldib. Inimestele läheb peale, et nad teavad, kuhu nende annetatud raha läheb > läheb korda, et nad teavad, kuhu nende annetatud raha läheb. Meie naistele läheb peale glamuur > meeldib glamuur.*

KIPUTAKSE PEETIMA

peetima tähenärijalikult käituma Δ **kiusama, norima; ära tegema** *Oravad peedivad Ilvest > ahistavad Ilvest. Keegi ei hakka suuri kasiinokontserne peetima, vaid ikka oma riigi kodanikke, kelleni maksuamet küünib. Politsei peaks inimest aitama, mitte peetima > mitte tema kallal norima. Pole midagi uut siin ilma peal, väikerahvaid ikka kiputakse peetima > väikerahvastesse kiputakse üleolevalt suhtuma.*

TÕMBAS PIDURID PEALE

pidurit, pidureid peale panema, tõmbama

1. Δ **end talitsema, end tasakaalus hoidma, oma tundeid tagasi hoidma** *Mõis peaks endale piduri peale tõmbama > end talitsema. Sain aru, et mul olid endal mingid sisemised pidurid peal.*

2. Δ **takistama, pidurdama, pärssima, tõkkeid teele seadma** *Oraavad tõmbavad Eesti Energia börsileminekule piduri peale. Tööjõupuudus tõmbab koolitusele pidurid peale > aeglustab koolitust. Käre külm tõmbas Hiiumaa talveteatrile piduri peale > käre külm tõttu lükkus Hiiumaa talveteatri etendus edasi. Lang tõmbas Partsi tugipaketile piduri peale > seiskas tugipaketi. Õiguskantsler tõmbas lauluväljaku ehitusplaanidele piduri peale > peatas lauluväljaku ehitusplaanid. Maaelu arengu-*

kava tõmbab talu arengule piduri peale > pärsib talu arengut. Hea kartuliaasta paneb hinnale piduri peale > takistab, hoiab ära hinnatõusu. Eluasemeturule tõmmatakse pidurid peale > Eluasemeturg tõmmatakse koomale.

ON PILDIL

pildil olema > nähtaval, avalikkuse ees, avalikkuse vaateväljas, avalikkuse tähelepanu all, tähelepanu keskmes, silmapiiril olema *Pealegi on kometitegijad pidevalt pildil ning tähelepanu keskpunktis. Pürrib iga hinna eest pildile > avalikkuse ette. Poliitik tagasi pildil. Lootustandev jalgpallur kadus pildilt.*

PILT KADUS EEST

pilt on eest ära, pilt on taskus

1. **mittenähtavaks muutuma, mitte helendama (ekraani kohta)** *Mu iPhone pani pildi taskusse, üks ta vanur ka juba. Arvuti paneb lihtsalt pildi tasku.*

2. **meelemärkuseta, teadvuseta, meelemõistusetu** Δ **silmade ees läheb mustaks, maailm läheb mustaks, oimetu, pilditu** *Kullasõudjatel kip-*

pus pilt eest ära. Nii valus oli, et mul kadus pilt eest ära. Selline köha juba, et köhides kisub pildi tasku > läheb silme ees mustaks. Jõi endal pildi tasku > mõistuse peast, mõistuse sassi. Annel viskas kohe pildi tasku > Anne kaotas kohe teadvuse. Vererõhu äkilise tõusuga võib samuti pilt tasku minna. Olin tol nädalal haige ka olnud ja siis tahtis küll pilt taskusse minna > minestus peale tulla.

UJUS PINNALE

pinnale kerkima, ujuma, tõusma aktiivselt toimima hakkama Δ **esile kerkima, vee peale kerkima** *Võimuvahetuste ajal ujuvad pinnale igasugused kahtlased tüübid. Ebameeldiv lugu minevikust ujus jälle pinnale. Mõistab otsad kokku vedada ja kuidagi vee peale välja ujuda. On enese kuidagi jälle vee peale vingerdanud.*

SELLES POINT ONGI

point põhisisu, peasisu > **iva, asja tuum, uba, tera, asi** *Hiljem tabasin kuidagi ära, kus on see tuum või uba või moodsamas kraaksatuses – point. Õigel ajal õiges kohas – selles point ongi > asi ongi. Kava tegelik point > tegelik sisu. Jäeti ettenägelikult rõhutamata, mis on kristluse point > olemus. Blogimise point > esmärk, mõte. See ongi kogu asja point > uba. Kus on point? > Mis on asja mõte? President Ilvese tugevaim point: Iraak > kõne tuum: Iraak. Endisel majandusajakirjanikul Aivar Reinapil hea point: riik on pannud müüki odavalt kinnisvara ja keegi ei piiksata > Aivar Reinap tabas naelapea pihta ...*

POMMUUDIS

pommuudis ootamatu, üllatav, plahvatusena mõjuv teade Δ **põrutav, rabav, vapustav, šokeeriv, skandaalne uudis; kõmu-uudis; pomm** *Järjekordne pommuudis Venemaalt > põrutav uudis Venemaalt. See pole igapäevaselt ajalehe esikülge väärt pommuudis, et Eesti erakonnad katteta valimis-lubadusi jagavad.*

HOIAB MADALAT PROFIILI

profiil tüüpiliste põhijoonte kogum; iseloomulik suund, tegevusala **madalat profiili hoidma** silmapaistmatut, teisejärgulist, tähtsusetut kohta, positsiooni hoidma > **tagaplaanile hoidma; tagasi tõmbuma; taanduma; tagaplaanil olema, püsima; märkamatuks jääma; tagaplaanile nihutama, lükkama, tõrjuma, suruma** *Ära riskeeri investeringutega*

ja hoi madalat profiili > Ära riski investeringutega, vaid tõmbu tagasi. Hingamisteede viirused hoiavad tänavu madalat profiili > Hingamisteede viirused **ei levi** tänavu kuigi **laialt**. Talvepäike hoiab madalat profiili > Talvepäikest **on vähe** näha. Hoiame enne suusavahetusega sõitu madalat profiili > Püüame end **mitte väsitada**. Hoi süsivesikutega madalat profiili > **Pea** süsivesikutega **piiri**. Kavatsen suvel teha ühe korraliku vaheaaja, puhata ja kärast eemale hoida. Üritan hoida madalat profiili > **tagaplaanile jääda**.

profiit > **kasum, tulu** Äri töötas head profiiti > head **tulu**. Teeb kõva profiiti > teeb head **äri**. Poliitiline ja aineiline profiit. Profiiti lõikama, profiiti lööma > Head **kasumit** teenima.

PEAB PROMOMA

promoma > **reklaamima, reklaami tegema, populariseerima, üles kiitma, propageerima, propagandat tegema** Ilves lendab ärimeestega USAsse Eestit **promoma** > Eestit **tutvustama**, Eestile **reklaami tegema**. Linnaosa vanem ütles pärast Lee tausta uurimist, et üks linnaosa ei peaks **promoma** mingisugust sekti > ei peaks ususektile **reklaami tegema**. Õpi end **promoma** > **esile tõstma**.

PUHAS VUUK

puhas vuuk

1. krohvimata müüritise viimistletud vuuk
2. Δ **täismäng, kõik viimseni, viimane kui üks, kogu kupatus, kogu krempel, plats puhtaks, üks null** Puhas vuuk: kõik eestlased pääsesid Otepääl sprindi veerandfinaalidesse. Omanik tegi firmas puhta vuugi > **toimetas kõrvale** kogu firma vara. Rahvas tegi „Puhastuse” piletitega kiirelt puhta vuugi > Kõik „Puhastuse” etendused müüdi **viimase** kohani välja. Kärddla kooli õpilased tegid emakeeleolümpiaadil puhta vuugi > võitsid **kõik** esikohad. Kõrvalhoones tehti puhas vuuk > Kõrvalhoone varastati **tühjaks**.

UPITAS PUKKI

pukki, pukis valitsemas, võimul, juhi kohal, tüüri juures Erakond valiti tagasi pukki > **võimule**. Venemaa upitas gaasiriikide ühenduse juhi pukki oma mehe > juhi **kohale** oma mehe. Inglise treener jäi pukki > jäi oma **kohale**. Topib omasid pukki. Naine pukis > Naise **käes ohjad**.

HOIAB KÄTT PULSIL

pulss > **elurütm, rütm, kulg** Tunnetab hästi uue elu pulssi. Kiire pulsiga suur-linn > Kiire **elurütmiga** suurlinn. Külaelu pulss oli loid > **Külaelu** oli loid, **vaikelu** maal, **külaelu** kulges loiult.

kätt pulsil hoidma > **kursis olema, informeeritud olema, teadlik olema, jälgima, silma peal hoidma, kaasas käima, sammu pidama, mitte maha jääma** Minu ülesanne on hoida kätt pulsil erialavaldkonnas toimuvaga > ülesanne on **kursis olla** erialavaldkonnas toimuvaga. Delfi hoiab kätt valimiste pulsil > **jälgib** valimisi. Hoiab kätt külaelu pulsil > **peab** külaeluga **sammu**. „Terevisioon” hoiab endiselt sündmustel kätt pulsil > **hoiab** endiselt sündmustel **silma peal**. Saatejuht hoiab kätt pulsil liiklusteemadel > **hoiab silma peal** liiklusteemadel. Linn hoiab kätt noorte hobisportlaste pulsil > **kannab hoolt** noorte hobisportlaste eest. Hoiame kätt pulsil, et teie tervis oleks tugev ja vorm hea > **Hoolitseme** selle eest, et teie tervis oleks tugev ja vorm hea. Raamatupidamise käsiraamat aitab kätt pulsil hoida > **ei lase ajast maha jääda**.

ÄRA OLE PUUDEL!

puudel

1. ilukoeratõug; seda tõugu koer
2. iseseisvusetu, teiste juhitud, teiste tahet täitev isik Δ **mängukann, hüpiknukk, nukk, marionett, sülekoer** Sotsiaaldemokraatlik partei ei ole Tallinna koalitsioonis enam isegi mitte puudel, vaid temast on saanud mängukann Keskerakonna käes. Üks erakond muutub üha enam teise puudliks. Ära vali puudlit, vali iseseisev poliitik > Ära vali **sülekoera**, vali iseseisev poliitik.

PUUST ETTE JA PUNASEKS

puust ette tegema näitlikult, üksipulgi, ülilihtsalt, peensusteni midagi selgeks tegema Δ **puust ette tegema ja punaseks värvima, puust ja punaseks tegema, kätte näitama** Teadsin küll, mis värk on, aga nüüd on tõeliselt puust ette tehtud ja tulipunaseks värvitud. Matemaatika tehakse puust ja punaseks. Sellel lingil on kõik puust ja punaseks ette tehtud. Üsna mõistlik Maanteeametist need seadusemuudatused videote näol puust ja punaseks teha. Teave tavatarbijale puust ette ja punaseks! Elektribimise sääst puust ette ja punaseks.

PANE ENNAST PÖLEMA!

pane põlema sõimuna põlastusväärse inimese, asja kohta Δ **käi põrgusse, kuradile; põrgusse, kuradile saatma; allavett laskma** „Pane ennast põlema! Ära roni riigikogusse valetama ja õpi enne lugema!” soovitas riigikogu liige oma kolleegile. Tõmba või tibile kott pähe ja pane põlema > **lase allavett.**

TÕSINE PÄHKEL

pähkel keeruline probleem või ülesanne **Omaette pähkel.** Kõva, raske, **tõsine pähkel.** Tõeline pähkel. Keeruline pähkel. Põnevaim pähkel. Üks kerge ja üks tõsine pähkel > Üks kerge ülesanne ja üks kõva pähkel.

pähkli purema, katki hammustama keerulist probleemi või ülesannet lahendada püüdma **Nordeccon hammustas ainsana pähkli läbi > hammustas ainsana pähkli katki.**

HOIAME PÖIDLAD PÜSTI

pöialt hoidma, pidama; päkka hoidma, pidama; pöidlaid pigistama tugeva kaasaelamisega kordaminekut, õnnestumist, teostumist soovima, kiibitsema

pöidlad pihku Nüüd pöidlad pihku, meie mees on jälle stardis. Aga milleks siis pöidlad pihku? Eks ikka selleks, et meie tantsutruppidel festivalil hästi läheks. Pöidlad pihku, et külm püsiks. Pöidlad pihku, et nii ei juhtuks. Pöidlad pihku, et sel aastal samasugune õunauputus tuleks. Surume pöidlad pihku ja loodame, et mõni eesti sportlane naaseb Ateenast medaliga.

pöidlad püsti

1. > **pöidlad pihku; pöialt hoidma, pidama; päkka hoidma, pidama; pöidlaid pigistama** Pöidlad püsti ja ootame häid uudiseid > **Pöidlad peos** ja ootame häid uudiseid. Hoiame meestega Sulle pöidlad püsti >

Hoiame meestega Sulle pöialt. Hoiame endiselt pöidlaid püsti > **pöidlad peos** ja loodan parimat.

2. rahulolu, heakskiidu, rõõmustamise märgiks pöialt, pöidlaid üles tõstma Δ **nõusolekut, heakskiitu andma, toetama** Toetushääle selgumisel hüppas Ergma toolilt püsti, lehvitas ja lõi rahulolevalt pöidlad püsti. Pöidlad püsti Ilvesele > **Toetame** Ilvest. Tema koolitustel on osalenud ja sellele omalt poolt pöidlad püsti andnud Marko Luhamaa > ja selle **heaks kiitnud** Marko Luhamaa. Pöidlad püsti, kui olete minuga nõus. Minu poolt pöidlad püsti > **Mina olen nõus.** Kui te seda aga siiski teete, olen ma teiega pöidlad püsti > **olen teie poolt.**

3. käetõstega juhuslikku päriteed sõitvat autot küüdi eesmärgil peatama Δ **pöidlaküüti tahtma; hääletama; häälega sõitma, reisima** Ajame sõbraga pöidlad püsti ja paneme Kreeka poole ajama. Häälega Itaaliasse. Käisid häälega reisimas.

ON PÖÖRDES

pöördes

1. pöördasendis **Keha on saltopöördes.**

2. Δ **suurtes, otsustavates muutustes, murrangus** Humanitaarteadused pöördes > Humanitaarteadustes **pöördelised ajad.**

3. Δ **suures vaimustuses; ülivaimustatud; joovastuses; ekstaasis; sillas; tugevasti, hullupööra sisse võetud, haaratud** Keskkoolimuusikal väljas, tiinerid pöördes, saalid umbes. Surmigavuses suikuva Vösaste elu on ühtäkki sootuks pea peal ja elanikud täiega pöördes > **suures vaimustuses.** Mees on sajaga pöördes > **ekstaasis.** Pöördes pull > **Hullunud pull.**

PUGES PÜKSI

püksi pugema > **lipitsema, roomama, küürutama, lömitama, kannuseid teenima, taldu lakkuma, kellegi ees käpuli olema, p-sse pugema** Oli üks selline tüüp, kes punastele püksi puges ja eesti vabadusvõitlejaid aastate kaupa telekraanilt sofa ja sõnnikuga üle valas.

HINNARALLI

ralli

1. autode, mootorrataste mitmepäevasõit
2. Δ **kihutamine, võidusõit** Ralliks kohandatud metsatee. Romuralli.
3. Δ **võidujooks; võistlus; konkurents; kärarikas aktsioon, tegevus** Hoogu kogub oma tarkvara ralli > **konkurents**. Aktsiate aastane ralli jätab investorid külmaks. Kauplustes on üks huvitavamat sorti hinnakampaania – kokaraamatute ralli > **allahindlus**. Hinnaralli > **Hinna uperpallid**. Sooduskampaaniate ralli aiakaupade turul. Kas nisu võimas ralli on jätkusuutlik? > Kas nisuhinna järsk **tõus** jätkub? Dollari suhtes oli euro ralli igati muljetavaldav.

rallima

1. rallit sõitma
2. Δ **arutult kihutama** Rullnokk rallib maanteel.
3. Δ **uperpallitama, perutama** Konfliktid Lähis-Idas panid toornafta ja kulla rallima > **viisid** nafta ja kulla hinna **üles**. Rasked toorained on ralinud juba mitmeid aastaid, pehmed on tugevalt kihutama hakanud viimase aastaga. ECB inflatsiooniretoorika pani euro rallima. Valuuta pani toorme rallima > **viis** toormehinna **lakke**. Maailma suurim kiibitootja ja Hiina panid aktsiaturud rallima.

KÜPSETAVAD RIIGIPIRUKAT

riigipirukas

1. tulusad kõrged riigiametid, riigiametnikud Δ **valitsejad, valitsusliikmed, valitsus, kabinet** Riigipiruka küpsetavad mehed > Riiki **valitsevad** mehed. Riigipiruka küpsetajate ja sööjate suhete aluspõhimõtteks tuleb pidada põhiseaduse 14. paragrahvi. Riigipiruka küpsetamisel ei tohi ära unustada, et tainas vajab kerkimiseks rahu ja aega > **Riiki valitsedes** ei tohi ära unustada, et see vajab küpsemiseks rahu ja aega. Vägikaikavedu riigipiruka pärast. Riigipiruka jagamine. Kellele küpsetatakse Eestis riigipirukat? Riigipiruka jagajad > **Valitsejad**. Riigipiruka vastuvõtt bakalaureuse ja magistrantuuri lõpetajatele > **Valitsuse** vastuvõtt bakalaureuse- ja magistriõppe lõpetajatele.
2. riigivõim Δ **riigitüür, valitsusohjad, võimukoridor** Jääb mulje, et riik on ainult valitutele – neile, kes on koondunud riigipiruka lähedusse. Tingimustes, kus toimetulekuraskustes olijate arv on suur, praktiseerivad riigipiruka lähedale pürginud abistamise asemel maksudega. Naised riigi-

pirukale! > Naised **riigitüüri** juurde! Sellel aastal jagati kõigile osavõtjatele ka tükikest riigipirukast > **riiklikku tunnustust**.

ROKIB TÄIEGA

rokkima, rokib täiega

1. Δ **trendikas, ülimenukas olema, ülipopulaarne, au sees olema, lahe olema, peale minema** Raamatud rokkisid täiega, loodame, et film on pooltki nii hea > Raamatud **olid ülimenukad**, loodame, et film on pooltki nii hea. Elva rokib täiega > **on** väga **popp**. See tants rokib praegu kõikjal täiega ja seda on lihtne tantsida > **on** praegu **moe tipus** ja seda on lihtne tantsida. Odav rokib täiega > Odav **on au sees**, odavat **soositakse**. Sügis rokib täiega > **on mõnus**. Rihanna rokib täiega > **on** erakordselt **menukas**. Eesti naised rokkivad täiega ja maailmas pole kohta, kus neid ei imetleta > **meeldivad** väga ja maailmas pole kohta, kus neid ei imetleta. Topeltturbo-mootoriga VAZ-2105 rokib täiega > **on** väga **popp**, eriti **soositud**.
2. Δ **nautima, mõnu tundma, kaifima** Leidsid (sõnastus)vea, saada meile kirjeldus, Reet rokib täiega > **naudib täiel rinnal**.

RONG ON AMMU LÄINUD

rong on läinud ei ole millegi õiget aega kasutada suutnud, tahtnud või osanud Δ **õige aja mööda lasknud, maha maganud, hiljaks jäänud** Kui naine hakkab 30-aastaselt endale meest otsima, siis on tema rong lootusetult läinud. Kinnisvarainvestor arvas, et pehme maandumise rong on läinud > **valu**tu, **sujuva** üleminekuga on **hiljaks jäänud**. Tulude deklareerimise rong pole veel lõplikult läinud > Tulusid **saab veel** deklareerida. Hambaravihüvitise rong ei ole läinud > Hambarahavihüvitist **ei ole veel hilja** taotleda. Pole sügavat mõtet kiirustada, rong on juba ammu läinud > õige aeg on ammu **mööda lastud**. Väikse lapse ema ei saa ainult iseendaga arvestada enam – see rong on läinud > see **aeg on ümber, möödas**. Viimane veerandaeg ei suutnud Rock teha enam midagi ning nende rong oli läinud > ning nad **kaotasid**.

PÄÄSESID RONGI ALT

rongi alt Δ suurest hädast, kitsikusest, plindrist, pigist, ummikust, punt-rast Milano Inter tuli rongi alt välja ja pääses veerandfinaali > Milano Inter tuli **ummikust** välja ja pääses veerandfinaali. Vahetusmees Alliku tõi Flora rongi alt välja > päästis Flora kitsikusest. Nurka surutud Chocolate

Boys tuli rongi alt välja > pääses halvimast. Võrkpallimehed tulid rongi alt välja > **kaotusseisust** imelisel kombel välja. Kui nulliringist edasi saime, oli rõõm topeltsuur – tulime nagu rongi alt välja > **pääsesime** imekombel. Saksamaa sotsid on kriisis: kuidas rongi alt välja tulla? Gert Dorbeku korvid päästsid Triobet/Dalkia rongi alt > **kaotusest**. Lehman päästis USA börsid rongi alt > **halvimast**.

OLEMEGI RONGILT MAAS

rongilt maas milleski enam mitte kaasa lööma, kaastegev olema, mitte osa saama Δ **jalgu jääma, kõrvale jääma, õiget aega mööda laskma, hiljaks jääma** Euroopa on rongilt maas, aga mis edasi saab või mida annaks veel teha? > **ajale jalgu jäänud**, aga mis edasi saab või mida annaks veel teha? Jälgides metsiku looduse taandumist globaalselt, tuleb paratamatult tunne, et olemegi juba rongilt maas > **õige aja mööda lasknud**. Eurovastased on rongilt maas > **enam kaasa ei tee**. Omavahel kraageldes ei märgata samas, et laiem publik on ammu rongilt maas > **kõrvale jäänud**. Kui leiaksin, et ma enam arenema ei pea ja püüaksin vana rasvaga kõik rollid ära teha, oleksin varsti rongist maas.

RUULIB TÄIEGA

ruulima Δ **trendikas, ülimenukas olema, au sees olema, lahe olema** „Päkapikk Ingo” ruulib täiega > **on ülimenukas**. Vanad asjad ruulivad täiega > **on soositud**. Vastlapäev ruulib täiega > **on au sees**. Etno ruulib täiega ja mul on tunne, et kõik eestlased on pärit Muhumaalt > Etno **on lahe** ja mul on tunne, et kõik eestlased on pärit Muhumaalt. Aktiivne eluviis ruulib täiega > **on moes**.

PEAS ON SAEPURU

saepuru, aganad, kõlkad peas; pea on saepuru, aganaid, takku, kõlkaid täis rumal, taibutu, puuduliku mõistusega, ei suuda mõelda Δ **pea on soe; peast soe; pea ei jaga, lõika** Mul on peas saepuru – pikad laused on mulle nuhtluseks. Peas mul vaid ämblikuvõrgud ja saepuru, sest pole ma siia midagi postitanud. Raputa saepuru peast välja ja hakka mõtlema. Peas on saepuru mõnel ja südame kohal on kivi. See segi ajab saepuru mu peas, nii hellalt hakkab kutsuma mind Seewald. Mine lase peas saepuru kuivema vastu vahetada, hallituse tagajärjed pressivad juba igalt poolt välja. Sul vist seal peas natuke rohkem põhku kui norm.

NÜÜD ON SÜGAVALT SAVI

[millestki] **on savi** ei lähe korda, ei hooli, ükskõik Δ **ükspuha, ükstaspuha, üks kama kõik, kama kaks, ükstakama** Kas sul on savi või sul ei ole savi – tule kohale > Kas sa **hoolid** või **ei hooli** – tule kohale. Valitsusel on savi, inimestel on savi, kõigil on savi. Kui inimestel ükskord enam ei ole savi, siis ei valita sellist valitsust. Algul oli vastik mõelda, nüüd on savi. Mul on sügavalt savi sellest muusikali haibist > Mulle **ei lähe üldse korda** see muusikali ülistus. Elust on savi > Elust **tüdinenu**. Kui keegi sellest minu mõttest aru ei saa, siis mul on savi > siis **ei lähe** see mulle **korda**.

SECOND-HAND

second-hand > vanarõivapood, kaltsukas; taaskasutus, korduskasutus, **teisel ringil** Second-hand-kaup > **korduskasutatav** kaup. Korralikud second-hand-riided > **taaskasutatavad** riided. Second-hand-koer > **varjupaigast** toodud koer. Samas arvas ta, et second-hand-meeste turuväärtus on oluliselt kõrgem kui neil, keda uuena saab > **abielus olnud** meeste väärtus on oluliselt kõrgem kui neil, keda uuena saab.

PEKSAB SEGAST

segast peksma

1. segast, rumalat, mõttetut juttu rääkima, totrusi rääkima, segast kokku rääkima Δ **jama ajama, jampsima, jaburdama, jaburat juttu, joba ajama, sonima, mögama** Naisteleht peksab sajaga segast > **ajab** täielikku **jama**. Mõni peksab naist, mõni – segast. Juhtub, et mõni on täiega võsas ja peksab segast > mõni on omadega sassis ja **räägib totrusi**.
2. töökorrast ära olema Δ **tõrkuma, streikima, jukerdama, jupsima, tujutsema, tembutama** Elektroonika peksab segast > **jupsib**. Kütusepump peksab segast > **streigib, jukerdab**. Mõõdik peksab segast > **näitab aiateibaid**. Kaart peksab segast > **petab, valetab**. Ma ei ütleks, et (arvuti) klaviatuur peksab segast, vaid segane peksab klaviatuuri.

SIGALAHE

sigalahe Δ väga lahe, hulltore, vaimustav, hiilgav, oivaline, võrratu Karl Martin Sinijärve ja Jüri Pino (raamat) „Sigalahe suvi”. Oli üks sigalahe kogemus. Sigalahe mees. Sigalahe auto. Õues on sigalahe olla.

MUL ON SIIBER

[millestki] **on siiber** Δ [millestki] **on kõrini, kõrist saadik, on villand, isu täis; ajab üle** *Mul on sellest jamast siiber. Targutamisest on mul täielik siiber. Talgutest on siiber > isu täis. Siiber on kõigest sellest > Kõrini on kõigest sellest.*

OLID SILLAS

sillas

1. taha painutatud kehaasendis *Maadleja leidis end sillast.*
2. Δ **suures vaimustuses; ülivaimustatud; joovastuses; ekstaasis; pöördes; tugevasti, hullupööra sisse võetud, haaratud** *Miks ma Peeter Ojast nii sillas olen? Loomaia jääkaru ja muskusveised on tuisust sillas > naudivad tuisku.*

EESTI SKOORIB

skoor

1. Δ **punktid, punktisumma** *IQ skoori põhjal on võimalik saada piisavalt täpne numbriline hinnang inimese üldise vaimse soorituspotentsiaali kohta > IQ punktide põhjal .. Kõrgeimad skoorid > Suurim punktisumma. Eesti skoor on üks töötu nelja töötaja kohta > seis on üks töötu nelja töötaja kohta.*
2. > **edu, edukus, kordaminek, õnnestumine** *Saneerimisseaduse skoor: poole aastaga kaks päästetud firmat > edu: poole aastaga kaks päästetud firmat. Krediidi skoor > Laenuedu. Tee skoori > Ole edukas. Kuidas teha raha ja skoori > ja olla edukas.*

skoorima > **punkte saama, edukas olema, võitma, korda minema, õnnestuma** *Jalgpallis me ei skoori > ei ole edukad. Kes eile ei skoorinud > Keda eile ei saatnud edu ~ Kellel eile ei läinud asi korda. Seekord vaatame, mis osa noortepäevast skooris, mis mitte > Seekord vaatame, mis osa noortepäevast õnnestus, mis mitte. Neli käitumismalli, mille abil skoorid mehi > vallutada mehi.*

HEA SOORITUS

sooritama korda saatma, teoks tegema, toime panema, (ära) tegema
sooritus sooritamise üksikjuht > **tegu, etteaste, ettevõtmine**, spordis: **mäng, heide, vise, hüpe, (distanti) läbimine jms** *Edukas ülesannete sooritus > ülesannete lahendamise, ülesannetega toimetulek. Kütusefirma järjekordne hea sooritus > hea ettevõtmine, algatus. Seoseid juhtimis-*

stiili ja soorituse vahel on käsitletud paljudes uuringutes > Juhtimisstiili ja selle **tulemuste** seoseid on käsitletud paljudes uuringutes. Kanguri hea sooritus aitas meeskonna tähtsa võiduni > hea **mäng** aitas meeskonna tähtsa võiduni. Aldo sooritus kahevõistluse hüppevoorus > kahevõistluse **hüpped**. NBA mängudepäeva parimate soorituste edetabel > **mängude** edetabel. „Potentsiaal ja sooritus mitteformaalses õppes” on Euroopa Nõukogu poolt 2005. aastal välja antud mitteformaalset õppimist käsitleva kogumiku pealkiri > „Potentsiaal ja **tulemused** mitteformaalses õppes” on Euroopa Nõukogu 2005. aastal välja antud .. Harjutusi koduseks õpetamiseks: kogu sooritus (võte või võttesari) tasub jagada väiksemateks osasooritusteks, sest on mõttetu soovida ühe korraga täielikku sooritust > **harjutused** tasub jagada väiksemateks **sarjadeks**, sest kõike korraga õppida ei saa.

ŠEFF

šeff vt viimase peal

TULE TAEVAS APPI!

tule taevast appi Küllap paljud inimesed lasevad seda lugedes kuuldavale peaminister Andrus Ansipi tuntud hüüatuse „Tule taevast appi!”. Tule taevast appi! Paugutamise põhimõtete asemel? (Lennart Meri kõne 24. veebruaril 2001. a Estonia teatris). Δ **Püha taevast! Püha müristus! Armas aeg! Oh sa taevane aeg! Sa heldene taevast! Taevast avita! Oh sa paraku! Hoia ja keela! Vaata ja imesta! Mis sa kõik näed ja kuuled! Halastaja jumal! Oh sa jäme jumal! Ennäe inimest, vahi vasikat! Oh seda muret, seda karjumist ja kokkuhoidu!**

TALUPOJAMÕISTUS OTSAS

talupojamõistus, talupojatarkus

1. ratsionaalsus, mõistuspärasus, kainus, tegelikkusega kooskõlas olev mõtlemine Δ **kaine, terve mõistus; kaine mõtlemine** *Juriidiline korrektsus versus terve talupojamõistus. Igasugustesse investeerimise soovitusesse tuleks suhtuda talupoja mõistusega > kainelt, kriitiliselt, igasuguseid investeerimise soovitusi tuleks kainelt kaaluda. Talupojamõistus aitab meid läbi selle aja ogaruste > Kaine mõistus, kahe jalaga maa peal olemine aitab meid läbi selle aja ogaruste. Mart Laari talupojamõistus krooniti Milton Friedmani preemiaga > ratsionaalne, tõhus*

juhtimine krooniti Milton Friedmani preemiaga. Hea, et masu peale tuli, sest see aitas kiiremini lõpetada perioodi, kus Eestile omane talupojamõistus lõppes otsa > **arukas, kaine mõtlemine** lõppes otsa. Vahel on tunne, et talupoja tarkus on meid lootusetult maha jätnud.

2. Δ **lihtsustatud, primitiivsevõitu mõtlemine, asjadest arusaamine** Talupoja mõistus rohkem ei jaganud. Mina pean oma talupoja mõistusega just seda finantskriisi tegelikult põhjuseks. Me peaks puht talupoja mõistusega inimestele arusaadavalt oma ideid esitlema. Talupojatarkus ongi inimese tarkus ja oskus oma pisikeses eluringis oma eluga toime saada – nagu taluperemees oskab oma elu elada ja saab toime oma tege- mistega oma talu piires. Ja ei enam.

TEGI MARGI TÄIS

täis tegema Δ mainet rikkuma; häbi tegema; halba varju heitma; head, ausat nime määrima; plassi tegema; kompromiteerima Tegi enda töö! täis: jäi sahkerdamisega vahele. Tegi oma margi täis. Oma nime täis teinud vabrik. Paketituristid teevad eestlase margi täis.

VÄGA TEGIJA

tegi

1. mingil alal aktiivselt ja tulemuslikult tegutsev, tegus, teojõuline, teovõimas, edukas isik, asutus vms Δ **teoinimene** Tuntud tegija. Tegija maine > **Teoinimese** maine. Riigikogusse tahaks uusi võimekaid > uusi **algatusvõimelisi, ettevõtlikke inimesi**. Peamine tegija kütuseturul > Kütuseturu **esinumber**, kütusemüüja **number üks**. Euroopa tasakaal sõltub kolmest tegijast: NATOst, Euroopa Liidust ja Venemaast > kolmest **mõjukast, positsioonikast osalisest**: NATOst, Euroopa Liidust ja Venemaast.

2. Δ **teigus, teokas, teojõuline, teovõimas, tulemuslikult tegutsev, edukas** Tegija mees > **Teojõuline, teovõimas** mees.

3. Δ **menukas, mõjukas** Omas žanris väga tegija plaat > **menukas** plaat.

tipptegija väljapaistev, suurte saavutustega isik Δ **tipp, oma ala meister, esimene mees**

ON TEMPEL OTSA EES

tempel otsa ees > **märk on otsa ees, otsaes; märk, plekk on küljes; häbi-märgiga, häbiplekiga; musta, tumeda plekiga** millestki halvast märgistatud, halva kuulsusega *Kellelgi ei ole sünnist saati templit otsa ees, et ta ainult müüri-ladujaks kõlbab > ei ole märki küljes, et ta ainult müüri-ladujaks kõlbab. Rahapuuduses vaevlemine on sul kui tempel otsa ees kõigile nähtaval kujul helklemas > **must plekk küljes** kõigile nähtaval kujul helklemas. Idaeurooplase tempel otsa ees > **märk küljes**. Tal oli tempel otsaes – Siberist tulnuna oli ta „nevõjezdnoi” (väljasõiduõigusega), kes ei tohtinud välismaale pääseda. Ka laimust võib inimesele märk külge jääda. Kaini märk otsa ees (reeturi, tapja maine küljes). Juuda märk küljes (reeturi maine).*

MITTE KÕIGE TERAVAM PIIATS

terav pliats Δ **terava, terase mõistusega; terase, selge aruga; nutikas, arukas inimene; nupumees; nutimees** Piinlik oli see, et saalis istus ikka õige mitu väga teravat pliatsit ning lugupeetud inimest. Teravad pliatsid nagu Kruuda. Kui terav pliats ta on? Olen sellel alal mitte just kõige teravam pliats > **kõige ärksam**. Tehnika alal mitte just kõige teravam pliats karbis > **kõige taibukam**. Ma pole just kõige teravam pliats saksa keeles. Kohmetu, suure südamega, mitte just kõige teravam pliats karbis, aga aus ja truu nagu koer. Pole just teravam pliats pinalis. Ka kõige teravam pliats läheb pika kirjutamise peale nüriks. Või kõige teravam pliats pints-lite hulgas?

TERE TALVI!

tere talv rahulolematuse, ebameeldiva üllatuse puhul kasutatav hüüatus Δ **tere hommikust, kujuta ette, mõtle ometi, taga targemaks, vaata imet, ennäe imet, ole lahke, või veel** Tere talv, taara eest antakse üldse mingeid sandikopikaid! > **Kujuta ette**, taara eest antakse üldse mingeid sandikopikaid! Tere talv, keegi siin üritab musta valgeks rääkida > **Ole sa lahke**, keegi siin üritab musta valgeks rääkida.

TOOL KÕIGUB

tool ametikoht, töökoht Δ **tööpost, post, amet, (kõrge) positsioon, rohumaa, marjamaa** Istub linnapea toolil. Riigikohus tunnistas kahe tooli seaduse põhiseadusevastaseks – on keelatud riigikogu liikmete samaaegne kuulumine kohaliku omavalitsuse volikogusse ja vastupidi.

tool kõigub ametikoht muutub ebakindlaks Δ **jalgealune kõigub, jalgealune läheb tuliseks, maa läheb jalge all tuliseks, tallad on tulised** *Kultuuri-pealiku tool kõigub. Vallavanema tool löi kõikuma.*

kahe tooli vahel istuma ebamäärasel positsioonil olema, kahe leeri vahel valida mitte suutma *Venelased Eestis ei istu kummagi tooli peal, vaid kahe tooli vahel. Mitte ei saa aru, miks pendeldatakse kahe tooli vahel. Sa vist kõigud kahe tooli vahel.*

TULEB IGAST TORUST

igast torust tulema meedias laialt kajastama, laialt kõneaineks olema Δ **kel-lama, pasundama, lokku lööma, trummi lööma, pasunaid puhuma** „Kormoran“ *tuleb praegu igast torust, söögi alla ja söögi peale. Talv läbi on igast torust tulnud hoiatusi – lumi, lumi, lumi. Sest seda ju pasundatakse ka igast torust, et nemad saavad (riigikogus) ikka vähemalt 37 kuni 57 kohta. Halbu uudiseid purskab niigi igast torust > tuleb niigi uksest ja aknast.*

ON TROPP

tropp Δ **juhmar, tühipea, togu, tohmus, tumba, kretiin, loomloll, toru, tross** *Olen tropp ja see häirib mind. N. on populist või päris tropp.*

ON TROSS

tross vt **tropp** *Kuule, kutt, sa oled täis tross.*

KOGUB TUURE

tuure koguma hoogu võtma, hoogu sisse saama, hoogustuma *Pidu kogub tuure > hakkab hoogu sisse saama. Jäneda X aia- ja lil-lepäevad koguvad tuure > saavad hoo sisse. Inflatsioon võtab tuure juurde > kiireneb. Skandaal kogub tuure > paisub. Aktsiate müük kogub tuure > suureneb. Kristlaste avalikust elust välja-*

tõrjumine kogub tuure > Kristlasi tõrjutakse avalikust elust üha enam. Viiruste hooaeg kogub tuure > Viiruste levik üha hoogustub. Hoiatus-trahvide määramine alles kogub tuure > Hoiatustrahve ei määrata veel kuigi palju. Seeneaeg kogub tuure > hakkab kätte jõudma. Palk kerib tuure > hakkab kasvama, tõusma. Eesti Posti e-arveldus kogub tuure > leiab üha rohkem kasutajaid.

tuure maha võtma Δ **vaibuma, nõrgenema, raugema** *Tuul võtab tuure maha > nõrgeneb, on vaibumas. Tootmine võttis tuure maha > Tootmise kasv pidurdus. Soovitaks väljenduse osas veidi tuure maha võtta > veidi rahulikumalt, tasakaalukamalt väljenduda. Juba paari päeva pärast oli dirigendi tervis paranemas, kuid siiski andis ta lubaduse tööriindel tuure maha võtta > mitte nii pingsalt tööd teha.*

TÄDI MAALI

tädi Maali lihtsakoeline, lihtsa mõtteviisiga, väheste teadmistega inimene Δ **lihtnimene, tavanimene, reanimene, arginimene, tosinaanimene, massiinimene** *President Lennart Meri tõi oma ammendamatu fantaasiavaramust esile ereda kuju – tädi Maali, kellele ta soovitas Euroopa Liiduga ühinemisest tulenevaid eeliseid paremini selgitada: „Nii et ka tädi Maali aru saaks.“ Tädi Maali kujunes paljude lihtkodanike õnnestunud ühishimmetajaks. Tunnen ennast praegu tõelise tädi Maalina. Korvpallist kõneldi nädalavahetusel igast torust, lausa tädi Maali tasemel. Tädi Maali on Eesti kõige tähtsam tädi, sellepärast et ta on me kõigi südames. Isegi siis, kui me seda tunnistada ei oska või ei taha.*

TÕMBA UTTU!

tõmba uttu Δ **käi, keri, kao minema; tõmba minema; aura ära; tee, et sa kaod; tee, et minema saad; tõmba ära; tõmba, lase lesta** *Kui papp otsas, siis tõmba uttu. Eestis karjutakse jalgratturile: „Tõmba uttu!” > kao eest!*

VANAD PEERUD

vana peer pikka aega mingil alal tegutsenud ning arengus seiskunud, tardunud inimene Δ **sammal on selga, peale kasvanud; sammalpea** Mõnusaltsalt lõbus vana peer nagu Karlsson Katusel, kuid mitte nii paks ja lühike. Ilgelt tuus vanaänt, arvab, et on ainuvalitseja siin maailmas, vana peer. Ja sa, vana peer, vist oled ka nii ajast maha jäänud, et ei tea ... Ta on vana peer juba 35aastaselt. Tõnn on ka nihuke vana peer juba, et teda võib juba mängida, ja siis noori kiruda, et nad kunsti ei mõista ning peast kaasa ei laula. Tundub, nagu oleks praegune (riigikogu) koosseis eriti nahkne ja hall, koosnedes vanadest peerudest ja uutest karjeristidest. Panime pundile nimeks Vanad Peerud, noorim meist on ju 56aastane ning üks pillimäng ole meil juba kehvakeseks jäänud. Sõna peer selles nimes ei tähenda aga seda peeru, mida teie mõtlete, vaid ikka seda, millega vanasti tuld näidati! Peerutuli on kah selline kehva tuleke, aga suunda näitab hästi.

VEDRU ON MAHA KÄINUD

vedru on maha käinud töötamiseks vajalik energia on lõppenud, väsinud Δ **mahakäinud; jõud, jaks on otsas, üles öelnud; omadega läbi, otsas; omadega õhtul; närtsinud; kulunud** Mingeid hetki on ikka, mil vedru on maha käinud. Vedru on nii maha käinud kui veel annab. Vedru on kuidagi maha käinud, midagi ei viitsi ja ei teegi. Eks ta üks mahakäinud vedru on > üks **vaevatud, tülpinud inimene** on. Laps ei ole lelu, mis seisab tuimalt nurgas, kui ta vedru on maha käinud > **väsinud, kurnatud** on.

VENE KARU KAISUS

Vene karu

1. Venemaa kui plutokraatlik riik, Venemaa liidrid, juhtivad tegelased, Vene võimurid, võimumehed **Vene karu ei maksa Eestis karta, sest meil on piisavas koguses kodumaiseid energiaallikaid. Käiku on lastud sellised ammu viledaks kulunud võtted nagu Vene karuga hirmutamise. Vene karu on ärkvel, kuid tegemist ei ole Venemaa minevikuhiilguse taastamise, vaid üleminekul põrumisega. Ilves Vene karu kaisus. Vene karu lubas topelttollid kaotada. Vene karu flirdib nüüd Prantsusmaaga.**

2. jõuline, võimas vene mees, mingil alal valitsev vene rahvusest inimene **Vene karu tuuseldas Riias Eesti pokkerimängijaid. Teisel poolajal**

lasti mäng jõuliseks ja vene karu ehmatas hispaanlasi. Vene karu näitas jõudu – seitsmest meistritiitlist jäi Venemaale koguni viis, lisaks neli hõbedat ja üks pronks.

TÕMBAB VEE PEALE

vett peale tõmbama, vesi peale lõplikult loobuma, kõlbmatuks tunnistama Δ **üle parda heitma; kriipsu, risti peale tõmbama; kolikambrisse heitma; maha kandma; nurja ajama; kraavi laskma; lõhki ajama** Petturitele vesi peale! Nii on keskkonnaministeeriumi ekspert teinud ettepaneku Pakri saarte kaitsekorda karmistada, mis ilmselt tuumajaama mõtetele vee peale tõmbab > mõtte **nurja ajab**. Sillauuringule vesi peale. Kuidas sotsiaalses meedias endale vesi peale tõmmata. Negatiivsetele emotsioonidele vesi peale. Alkoholi väiketootjatele tõmmati vesi peale. Lubadustele on vesi peale tõmmatud, kirkad valimislubadused on porisse tallatud.

VIIMASE PEAL

viimase peal Δ **parim; super-; väga hea; suurepärane; ülihea; ülimalt hea, tore, vahva, kihvt, äge, šeff** Metsavenna talus on nüüd rajamasin ja viimase peal rajad > **suurepärased, ülihead** rajad. Ahhaa teaduskeskuse juht Tiiu Sild ütleb, et elab kingitud aja viimase peal > **täiel rinnal**. Ühisõidukite piletihinnad on viimase peal > **ülisoodsad**. Viimase peal puhkus Türgis > **ülimõnus** puhkus. „Eestis on viimase peal naised ja odav õlu – või oli see vastupidi?“ kirjutas Kaisa Kaer ajakirjas Anne & Stiil.

HEA VUNGIGA

vunk hoog, ind

hea vungiga

1. suure hooga, täie tambiga, täie auruga **Päris hea vungiga lähenevad meie omale finišisse.**

2. Δ **hoogne, tempokas, lennukas, särtsakas, särtsu täis** Maarja Kangro „Ahvid ja solidaarsus“ on hea vungiga raamat > **hoogsalt** kirjutatud raamat. Sellise hea vungiga lugu > **kiire tempoga** lugu. Vungiga naine esitas Bacharachi igihaljaid viise > **Särtsakas** naine esitas Bacharachi igihaljaid viise.

NII ET VÄHE POLE

et vähe pole, ei ole tublisti, kõvasti, väga, suuresti Δ **et küll saab, nii et aitab, hullupööra, hullul kombel, et vaata ja imesta** *Veed on valla nii et vähe pole. Ülbitseb nii et vähe pole > mis kole. Söövad nii et vähe pole > **priskelt, mehemoodi**. Naersin et vähe pole. Nalja nii et vähe pole. Kritiseldasin tundides sellised joonistused et vähe ei ole > **et vaata ja imesta**.*

ja mitte vähe > tublisti, kõvasti, rohkesti, palju, üksjagu, hea jagu, parajat moodi, parasjagu, paras jagu, kenakesti, küllaltki *Lund tuli ja mitte vähe > **tublisti, kõvasti, palju**. Söüb ja mitte vähe > **tublisti**. Valutab ja mitte vähe > **üsna kõvasti**. See ei maksa mitte vähe > Maksab **üsna, küllaltki palju**. Veofirmad suruvad hindu üles ja mitte vähe > tõstavad hinda **üsna kõvasti**. Reserve on ja mitte vähe > Reserve on **omajagu**.*

UUED VÄLJAKUTSED

väljakutse

1. väljakutsuv, sihilikult tähelepanu tõmmata püüdev, häbematu, demonstratiivne, edvistav käitumine, provokatsioon *Naise välimus ja itsitav naer mõjusid väljakutsena. Nöökavale väljakutsele vastas ta vaikimisega.*

2. proovile panev olukord või tegevus, uudne olukord, esmakordne kogemine või kokkupuude millegagi > **karastav katsumus, proovilepanek, proovikivi, ristsed** *Ootas uusi väljakutseid. Meri on mehe väljakutse > **proovikivi, mereristsed**. Keeleline mitmekesisus on Euroopale väljakutse > **proovikivi**. Toots on minu puhul küll väljakutse, ja raske väljakutse, sest inimestel on temast kindel pilt > Toots on minu oskuste **proovilepanek**, sest inimestel on temast kindel pilt. Valitsuse suurim väljakutse > tähtsaim **ettevõtmine**. Tegemist on tänuväärse väljakutsega > **võimalusega**. Projektijuhti huvitab väljakutse rahas > huvitavad **finantskogemused**. Ületamatu väljakutse > **katsumus**.*

väljakutseid esitama > proovile panema.

MIS VÄRK ON?

värk

1. täpsemalt kindlaks määramata tegevus, olukord, situatsioon, sündmus, nähtus *Laulatus on uhke värk > **sündmus**. Veider värk, et ... > Imelik **asi**, et ... Siis on teil küll vilets värk > **asjad** kehvasti, nigel **olukord**, halb **seis**.*

2. täpsemalt määratlemata asi Δ **asjandus, asjavärk, riistapuu, vigur, asjapuu, värgindus, kaadervärk, nasvärk, kraam** *Vägev, vinge värk see uus arvuti > Tipp-toppp, hulltore **asi** see uus arvuti.*

mis värk on? Δ mis toimub?; milles asi (seisab)?; mida, mis see tähendab?, miks? Mis värk sellega on? > Mis sellega lahti on?, mis juhtus?, miks? Mis värk on tööle saamisega Eesti riigis? > Kuidas saab Eesti riigis tööd? Mis värk sellega on, et inimesed tahavad ajakirjanikuks õppida, aga intervjuu tegemisest ei taha kuulda?

VISKASID ÕHKU

õhku viskama midagi teravat, ägedat, üllatavat vms hooga välja ütlemata Δ **välja pahvatama, pahvama, paiskama, välja käima** *Hetkel ei hakkaks ma mingeid lubadusi õhku viskama. Ei taha ka oletusi õhku visata. Joogi-piima hinnatõus ei ergutanud õieti kedagi kartellikahtlust õhku viskama ja konkurentsiametit appi hüüdma. Poisid viskasid seal mõnikord värvi-kaid meestenälju õhku.*

ON ÄMBRISSE ASTUNUD

ämbrisse astuma viga tegema, eksima Δ **märgist mööda laskma; mööda laskma, panema; apsu, apsakat, prohmakat tegema; viltu lööma, laskma** *Mõnigi poliitik on korduvalt ämbrisse astunud > kõvasti **viltu löönud**. Sai tol korral ämbrisse astunud > **mööda pandud**. Astub ilmtingimata jälle ämbrisse > **keerab** ilmtingimata mõne **prohmaka kokku**. Poliitiline broiler ja tema ämber > Iseteadev poliitik ja tema **viltulaskmine**.*

PEAKS ÄRA PANEMA

ära panema

1. arvustavalt ründama, kritiseerima Δ **pihta andma, sugema, sugeda andma, materdama, nahutama, sakutama, piitsutama** *Huumorisaade „Ärapanija” on teinud väljendi ära panema või ärapanemine laialt kasutatavaks. Kui andmine käib, siis kõik tahavad kõigile ära panna > Kui sõnasõda käib, siis tahavad kõik kõiki **materdada**. Seal (saates) saan ära panna, nii et aitab. Kõigepealt panen Lotilale ja siis panen kõigile Õhtulehe töötajatele ja kõige lõpuks panen Juurele. Aita laenajatel tüssavatele pankadele ära panna.*

2. kellegi üle võitu või üleolekut saavutama, millegi poolest ületama Δ **ära tegema, pika puuga ära panema, tasku pistma, varju jätma, üle**

olema, peale jääma Samamoodi peaks rattur ja jalgpallur kultuuristile joonejooksus ära panema > **ära tegema**, kulturisti joonejooksus **võitma**. Otsiti võimalusi üksteisele ära panna > **ära teha**, üksteist **tasku pista**. Andmine käib, ma lähen ka teistele ära panema.

HAKKAB ÄRA PÖÖRAMA

ära pöörama ebamõistlikuks muutuma, aru kaotama Δ ära keerama; peast segaseks, segi minema; omadega sassi, segi minema; sõgedaks muutumata; pööraseks, hulluks minema Näeb luulusid ja hakkab varsti ära pöörama > **mõistust kaotama**. Nagu artiklist näha, kipub Edgar ära pöörama > **sõgedaks minema**. Vitsasaamine võib lapse ära pöörata > **hulluks ajada**. Suured koerad kipuvadki ära pöörama ning purevad ka oma pererahvast > kipuvadki **hulluks minema** ning purevad ka oma pererahvast.

VISKAB ÄRA

ära viskama talumatult vastumeelseks muutuma > **üle viskama, villand saama** Tal on poliitika täielikult ära visanud > **poliitikast villand**. Mõnda aega võib ju laiselda, aga siis viskab ära > **saab küll**.

EI TEA ÖÖD EGA ILMA

ööd ega mütsi > (ei) ööd ega päeva, (ei) ööd ega ilma, ööd-ilma, (ei) maast ega ilmast, (ei) maad ega taevast, (ei) maast ega taevast mitte midagi, mitte kõige vähematki Tollest tööst ei tea sa küll ööd ega päeva, ei tea ööd-ilma. Ei jaga ööd ega ilma.

EI SAA ÜLE EGA ÜMBER

üle ega ümber miski on vältimatu, eluliselt tähtis Δ pole pääsu, ei pääse, ei saa vältida, on paratamatu, on möödapääsmatu Tormist ei pääse ei üle ega ümber > Tormist **pole pääsu**. Sellest ei saa me üle ega ümber > Seda ei saa kuidagi vältida. Rahast ei saa üle ega ümber > Raha on eluliselt **tähtis**. Anto Raukase kinnitusel ei saa tuumajaamast üle ega ümber > on tuumajaam **möödapääsmatu**. Ei saa poliitikast üle ega ümber > Poliitika on keskne teema, poliitikat ei saa kõrvale jätta. Kas toidu valmistamisel ei saa soolast üle ega ümber? > Kas toidu valmistamisel peab **tingimata** soola kasutama?

OSTETI ÜLE

üle ostma > **üles ostma** Kui küsida, miks ta Päevalehe Postimehe vastu vahetas, tunnistab ta: „Osteti üle.” Investeeringupangad utsitavad nõrgemaid välisfirmasid üle ostma > **üles ostma**. Lahendusena hakati üksteiselt töötajaid üle ostma > **üles ostma**.

TÕMBAB ÜLE

üle tõmbama > üle meelitama, enda poole meelitama, üle lööma, endale näppama Koalitsioon asus oma napi ülekaalu kindlustamiseks opositsioonist saadikuid üle tõmbama > **üle meelitama**. Toimub üksteise käest laste ületõmbamine ja seda juba lasteaiast alates. Tõmbab konkurentidelt kliente üle.

VÕIB ÜLES OSTA

üles ostma

1. ostma selleks, et edasi müüa (edasimüügiks) Δ **kokku ostma** Ostis pohli üles ja toimetas need Soome. Ukrainlased kutsuvad üles ostma Eesti tooteid. Tallinna linnal ei ole plaanis asuda pangavõlgnike kortereid üles ostma.
2. (rohkem) makstes, raha jm eest kedagi enda poole meelitama Δ (rahaga, parema palgaga, hüvedega) üle meelitama, enda poole meelitama, rohkem maksta, suuremat palka maksta Aaviksoo ütles, et ehitades üles riigikaitset palgaarmeele, on oht, et keegi võib raha eest riigi kaitsjate lojaalsuse lihtsalt üles osta. Olen poliitikas äpu, sest ei oska inimesi üles osta, pean seda ebaetiliseks. Meil on vähemusvalitsus ja see pärast räägitakse tihti, et kedagi peab justkui üles ostma.